

1 / 2011 - Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa Ajatteliija

19. Salama on tempaamaisillaan pois heidän näkönsä; silloin
kun se h valaisee, he vaeltavat sen valossa, mutta kun se
Vapaa-ajattelijain Liiton hallitusohjelmataavoitteet
kaikkivaltias. Oi ihmiset, palvelkaa Herraanne, joka on luo-
nut teidät ja ne, jotka olivat ennen teitä, jotta ehkä pelkäi-

KORAANI

todistajat

Hevibändi joka tuhosi Koraanin

teillä on Jos Jumala tuntuu, he voisi
näkönsä. Totisesti Jumala on
Pääsiäisruno

Suomen PEN:in tuore puheenjohtaja Jarkko Tontti

on valaissut heidän ympäristönsä, Jumala ottaa
heidän valonsa ja jättää heidät pimeyteen, niin että he
kuolemaa peljaten. Mutta Jumala käsittää ympäri maan

**Vapaa-
ajattelijain
liitto ry –
Fritänkarnas
förbund rf**

VARAPUHEENJOHTAJA
Robert Brotherus
045 114 5602
robert@iki.fi

PÄÄSIHTEERI
Eino Huotari
044 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

**LIITTOVALTUUSTON
PUHEENJOHTAJA**
Olavi Korhonen
0500 556 010
olavi.korhonen@pp.inet.fi

TOIMISTO
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

0440 715 601
(09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna arkisin klo
11–15.

KOTISIVU
http://www.vapaa-ajattelijat.fi

PANKKIYHTEYS
Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama.)

Vapaa Ajattelija

65. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry – Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus
045 114 5602
robert@iki.fi

Toimitussihteeri

Tiina Raevaara

Toimitusneuvosto

Tarja Koivumäki, Heljä Pekkalin, Joni Pelkonen, Jaakko Wallenius.

Taitto

Tampereen seudun Työllistämisyhdistys
Etappi ry / Mediapaja
Ville-Aleksi Valli
050 431 0077, mediapaja@etappi.info

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto / Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
0440 715 601
(09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu: 235 €
Puoli sivua: 135 €
1/8 sivua: 50 €

Tilaushinta

25 € /vuosi
Kuusi numeroa vuodessa.

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa
ISSN 0355-8703

Levikki

3200 kpl

Seuraava lehti:

Toukokuussa 2011. Lehteen tulevan aineiston tulee uudella toimitussihteerillä, Marketta Ollikaisella (marketta.ollikainen@kolumbus.fi) 8.4. mennessä.

Vapaa Ajattelija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Kansikuva

Tiina Raevaara

Pääkirjoitus

Robert Brotherus

Uusateismi olkinukkena

ATEISMI ON OLLUT maailmalla nousus-
sa 2000-luvulla. Richard Dawkins, Daniel
Dennett, Christopher Hitchens, Sam Har-
ris ja Victor Stenger on nimetty “uuden ateismin”
lähetteläiksi, jotka ovat bestseller-kirjoillaan, blo-
geillaan, videoillaan ja live-esiintymisillään tuoneet
ateismin ja uskontokritiikin populaarikulttuurin
parrasvaloihin. Uskontojen kritisoinnin tabua on
nakerrettu, keskustelu maailmankatsomuksista on
vapautunut ja ateismista on tullut hyväksyttäväm-
pää, osin jopa muodikasta.

Voidaan siis puhua ateismin tulemisesta esiin uu-
della tavalla ja voimalla – yksin Dawkinsin ”Jumal-
harhaa” on myyty yli kaksi miljoonaa kappaletta.
Mutta voidaanko puhua uudesta ateismista, uusa-
teismista? Onko Dawkinsin ja kumppaneiden ateis-
missä itsessään jotakin uutta ja erilaista, joka erot-
taisi sen jostakin toisesta, vanhasta ateismista? Näh-
däkseni ei ole, eikä pidäkään olla. Ateismin sisältö
ja perusteet itsessään eivät ole laadullisesti erilaisia:
ateismin määritelmä ja argumentit jumalia vastaan
ovat olleet hyviä jo vuosikymmeniä ellei vuosisatoja.
Ateismi, a-theism, on edelleen uskonnollisen jumal-
uskon perusteltua hylkäämistä.

Vaikka 2010-luvun ateismikirjojen tarjoamat pe-
rusteet jumalien olemassaoloa ja uskontojen totuut-
ta vastaan ovat murskaavat, vastaanosanomattomat
olivat myös esimerkiksi Michael Martinin 1990-lu-
vun kirjan ”Atheism: A Philosophical Justification”
sekä George Smithin 1980-luvun kirjan ”Atheism,
The Case against God” esittämät perusteet. Ja tietyl-
lä tasolla näkymättömän, kaikkivoivan, rukouksia
kuuntelevan ja taikoja tekevän mutta kuitenkin ih-
mismäisen ja oikukkaan henkiolennon uskomatto-
muus on ilmeistä jopa lapselle, joka asiaa ajattelee.

MIKSI SITTEEN TERMI uusateismi on syntynyt? Osa-
syy on, että media rakastaa ilmiöitä, trendejä, ter-
mejä ja yleistyksiä. Termiä ”uusi ateismi” (new at-
heism) ei lanseerannutkaan kukaan ateistikirjaili-

joista itse, vaan uusmediaa edustava Wired-lehti
haastatellessaan Dawkinsia, Dennettia ja Harrisia
marraskuussa 2006 (<http://j.mp/aEzGj>). Artikkelin
otsikko oli provokatiivisesti ”Uskonnottomien kirk-
ko” ja terminologia muutenkin harhaanjohtavan us-
kontoperäistä, kuten ”ristiretki”, ”käännynnäiset”,
”saarnaaminen”, ruokkien virheellistä käsitystä, että
ateismi olisi ”vain uskonto uskontojen joukossa”.

Toinen syy uusateismi-termin käytölle liittyy
ateismin vastustajiin, aktiivisiin uskonnollisiin ihmi-
siin. Nimetty vihollinen on parempi joukkojen mo-
bilisoimiseksi ja uusi ja erilainen vihollinen herättää
paremmin vastatoimiin kannustavaa pelkoa kuin
vanha ja tuttu. Uusateismi-termiä ovatkin innok-
kaasti levittäneet ja laajentaneet kristinuskon teolo-
git ja saarnamiehet. Uusateismi-termi mahdollistaa
ateismin lähestymisen pikemminkin ilmiönä ja liik-
keenä, jolloin se on uskovaiselle helpompi sivuuttaa
kuin jos ateismi nähdään aidommin joukkona käsi-
tyksiä, perusteluja ja evidenssiä.

PELKOJA JA VASTAREAKTIOITA onkin syntynyt laajalti.
2000-luvun populaariateismi on saanut monen
uskonnollisen kirjoittajan puntit tutisemaan: Yksin-
omaan Dawkinsin ”Jumalharha” on kirjoittanut
uskonnollisilta kirjoittajilta yli kaksikymmentä
täyspitkää kohdettaan kritisoivaa kirjaa, kuten Eric
Reitan ”Onko Jumala Harha?” ja David Berlinskin
”Paholaisen harha”. Kun lasketaan mukaan muita
ateismikirjoja kritisoivat kirjat sekä niitä täydentävät
lukemattomat www-sivut, radio- ja televisio-ohjel-
mat, voidaan sanoa, että ateismin uuden aallon vas-
tustus on todellakin mobilisoitunut kristityt ennennä-
kemättömällä tavalla.

Uusi termi antaa ateismia vastustaville kirjoittajil-
le myös paremmin mahdollisuuden ”olkinuken” ra-
kentamiseen: älylliseen epärehellisyyteen, jossa uusa-
teismin sisältöä ja uusateistien olemusta pikku hiljaa
hivutetaan vastenmielisempään ja helpommin kriti-
soitavaan suuntaan. Tällaisesta olkinukkejen raken-

”Kuulemme että uusateistit ovat sensaatiohakuisia mediapellejä, epäfilosofisia ja historiaa tuntemattomia ja että uusi ateismi on ohimenevä villitys, kevyttä viihdettä.”

telusta ja ad hominem -argumenteista tarjoaa oivan esimerkin pappinakin toiminut ABC-mediayhtiön uskontotoimittaja Scott Stephens blogi-kirjoituksessaan ”Uuden ateismin köyhyys” (”The Poverty of New Atheism”, <http://j.mp/hj5SwB>).

STEPHENS ALOITTAÄ NÄENNÄISEN kunnioittavalla puheella vanhoista ateisteista kuten Ksenofaneesta, Marxista, Nietzscheä ja Freudista. Nämä kuulemma lähestyivät ”jumalien kaatamisen vaikeaa tehtävää” asianmukaisella nöyryydellä, vakavuudella ja moraalilla, ja Marxin kirjoittama Hegel-kritiikki on Stephensin mukaan edelleen paras ikinä kirjoitettu ateismin puolustus. Uusi ateismi sen sijaan on hänen mielestään ylilyövä, ylimielistä, epähienoa ja heppoisesti argumentoitua – ilman, että hän toisi esille yhäkään ateistien esittämää spesifiä argumenttia. Kuulemme että uusateistit ovat sensaatiohakuisia mediapellejä, epäfilosofisia ja historiaa tuntemattomia ja että uusi ateismi on ohimenevä villitys, kevyttä viihdettä, jolle tulevat polvet naureskelevat ja joka uppoaa kansaan vain koska kansa on niin sivistymätöntä.

Uuden ateismin maailmankuva on Stephensin mukaan kylmä ja lohduton eikä tarjoa – toisin kuin Marx – mitään mallia onnelliselle elämälle ja yhteiskunnalle. Stephens menee jopa niin pitkälle, että keksii vielä uusateismillekin uuden termin: hän haluaa kutsua sitä pikku ateismiksi, erotuksena oikeasta (vanhasta) ateismista, ja sen edustajia pikkuisiksi.

Mitäs tuollaiseen vuodatuksen oikein voisi sanoa? No esimerkiksi, että kaikki 2000-luvun ateismiteokset argumentoivat huomattavasti laadukkaammin, monipuolisemmin ja filosofisemmin jumalien olemassaoloa vastaan kuin mikään Marxin teos, että ateismin ja uskontojen filosofia ja historia ovat laajasti käsiteltyjä esimerkiksi Hitchensin ja Dennettin teoksissa ja että jumalien olemassaoloa vastaan esitetyt argumentit ovat päteviä riippumatta siitä, missä määrin ne tarjoavat malleja elämälle

ja yhteiskunnalle. Uskonnollisilla ateismin vastustajilla näyttävät olevan perusteet 2010-luvulla yhtä vähissä kuin kreationisteilla, koska he joutuvat turvautumaan valheellisiin olkinukkeihin ja lapselliseen nimittelyyn sen sijaan, että keskustelisivat ateistien esittämien perusteiden oikeellisuudesta. Tämä jos mikä on osoitus jumaluskon perusteiden heikkoudesta nykypäivänä.

LIITTO ON VIIME vuoden aikana uudistanut laajasti toimistolla sijaitsevan kirjastonsa vanhentunutta valikoimaa yli kolmellasadalla tuoreella ateismia, uskontokritiikkiä ja niitä sivuavia teemoja käsittelevällä kirjalla. Valikoimasta löytyy niin englannin- kuin suomenkielisiäkin teoksia, ja ne ovat jäsenistön lainattavissa. Luettelo kirjoista tulee liiton kotisivulle kevään aikana, ja toivon, että kirjat tulevat laajaan käyttöön jäsenistömme maailmankuvaa syventämään. ■

Uutisia

JÄRJESTÄYTYMISKOKOUKSEN OSALLISTUJIA: VASEMMALTA SULO KYLMÄMAA, ESKO KESKINARKAUS, TOIVO HAUENSUO, KERSTIN TUOMALA, TUULA RAAPPANA, YHDISTYKSEN PUHEENJOHTAJA REIJO RAAPPANA, TIMO KYRÖ SEKÄ SELIN ALLI LYYTINEN. (KUVA: MARTTI VAATTOVAARA)

LUOTEIS-LAPPI JÄRJESTÄYTYI JA POHTI JUMALAA

Luoteis-Lapin vapaa-ajattelijain hallitus piti 23. tammikuuta järjestäytymiskokouksensa. Sihteeriksi, varapuheenjohtajaksi ja liittokokousedustajaksi valittiin Martti Vaattovaara ja taloudenhoitajaksi Timo Kyrö.

Kokouksen yhteydessä järjestetyssä Jumal-harha-opintokerhossa pohdittiin jumalan luonnetta ja jumalan suhtautumista tappamiseen.

Kokouksen osanottajat totesivat Raamatun opetusten perusteella, että jumala on luonteeltaan säälimätön, tuhoavainen ja armahtamaton sekä julman sotaisa. Tähän päädyttiin muun muassa opinto-ohjaajan löytämistä raamatunlauseista: Jer. 13:14 sanotaan, että ”Ja minä murskaan heidät, toisen toistansa vastaan, sekä isät että lapset, sanoo Herra. Minä en sääli, en säästä enkä armahda, niin että jättäisin heidät hävittämättä.” Samaa jumalan raakalaisuutta tulee esille myös 1. Sam. 15:3: ”Näin sanoo Herra Sebaot: Mene siis ja voita amelekialaiset, ja vihkikää tuhon omaksi kaikki, mitä

heillä on; äläkä säästä heitä, vaan surmaa miehet ja naiset, lapset ja imeväiset, raavaat ja lampaat, kamelit ja aasit.”

Kokousväelle kävi myös selväksi se mistä saatetaan johtua kansalaisten muukalaisviha. Uskonnon opetuksessa päivähoidosta yliopistoon iskostetaan Raamatun opetuksia, joista muu muassa 5. Moos. 20:16-17 kuuluu: ”Mutta näiden kansojen kaupungeissa, jotka Herra, sinun Jumalasi, antaa sinulle perintöosaksi, älä jätä ainoatakaan henkeä eloon, vaan vihi ne tuhon omaksi: heettiläiset ja amoriaalaiset, kanaanilaiset ja perissiläiset, hivviläiset ja jebusilaiset, niin kuin Herra, sinun Jumalasi, on sinua käskenyttä.”

Kerrassaan järkyttävää, yöunet vievää opetusta, totesivat osanottajat ja vaativat, että uskonnonopetus pitäisi korvata elämäntietoudella.

Elämäntietoutta on annettava perusopetuslain 13 § mukaan kunnissa, joissa uskontokuntiin kuulumattomia lapsia on vähintään kolme. Laki edellyttää koulutoimesta vastaavia noudattamaan tätä. Uusille, kouluun tuleville lasten vanhemmille on asiasta ilmoitettava. ■

MARTTI VAATTOVAARA

KARKKILAN TOIMIHENKILÖT VALITTU

Karkkilan Vapaa-ajattelijat valitsivat järjestäytymiskokouksessaan toimihenkilöt yhdistyksen johtoon. Varapuheenjohtajaksi valittiin Oiva Niskanen, sihteeriksi Ulla Kindstedt ja taloudenhoitajaksi Erkki Hohenthal. Syyskokous oli jo valinnut yhdistyksen puheenjohtajaksi Jorma Snellmanin.

Yhdistyksen hautausmaa on ollut kuluvana talvena lumipaljouden peitossa ja siellä on ollut vapaaehtoisväkeä luomistyössä. Siitä suuret kiitokset.

Talkooväki on työskennellyt ahkerasti ja luminen alue on hyvin hoidettuna kaunis paikka. Liitto on myöntänyt yhdistykselle hautausmaa-avustusta, jonka avulla kalustoa täydennettiin muun muassa sulatusmatolla, joka helpottaa kaivuutyötä. Hautausmaan hoitajien puheenjohtajana toimii edelleen Erkki Hohenthal.

Vapaa-ajattelijain Liitto on pyytänyt jäsenyhdistyksiltään lausuntoa Liiton sääntöjen muutosesityksestä. Karkkilan Yhdistys ei kannata Liiton sääntötoimikunnan tekemää muutosesitystä. Sen sijaan asetettiin toimikunta miettimään sääntöjen muutostarvetta. Toimikunnan koollekutsujaksi valittiin Ulla Kindstedt. Työryhmän tulokset julkistetaan ennen liittokokousta.

Karkkilan Vapaa-ajattelijat pitää kevään aikana vielä ainakin kevätkokouksen sekä hautausmaataloita tarpeen mukaan. Liittokokoukseen Karkkilan yhdistys voi lähettää kuusi edustajaa. Heidät valitaan kevätkokouksessa, joka järjestetään Karkkilan Kansantalossa 13. maaliskuuta klo 13.

Kunniapuheenjohtaja Vasama oli myös mukana järjestäytymiskokouksessa. Hänen vointin-

sa on hyvä, mutta rajallinen. Henkisesti Vasama voi oikein hyvin, mutta keho vähän hidastaa. Ikää hänellä on alle kahdeksankymmenen, joten hän on huomattavasti nuorempi kuin yhdistyksen vanhimmat. Vanhin yhdistyksen jäsen täyttää pyöreät sata vuotta kevään aikana. Monet varmasti muistavat myös Toivo Laineen, joka täyttää puolestaan yhdeksänkymmentä vuotta tänä keväänä. Parhaat onnittelut heille meiltä nuoremmilta!

JORMA SNELLMAN

LAHTI VALITSI LUOTTAMUSHENKILÖNSÄ

Lahden Vapaa-ajattelijoiden 14. joulukuuta pidetysissä syyskokouksessa valittiin yhdistykselle uusi hallitus. Puheenjohtajaksi valittiin edellisvuoden tapaan Heikki Karjalainen ja hallituksen varsinaisiksi jäseniksi Jari Peltonen, Irma Jaakonsaari, Esko Kärkkäinen, Reijo Taipale, Irja Laitinen, Hanna Pilli, Tapio Pilli ja Ritva Karjalainen. Varajäseniksi valittiin Sirpa Taipale ja Hannu Salminen.

LIITTOKOKOUKSEN JÄRJESTELYIHIN MUUTOKSIA

Vapaa-ajattelijain Liiton tulevan kesän liittokokouksen pitoaika ja -paikka on muuttunut. Kokous pidetään Lahdessa 9.-10. heinäkuuta. Kokousta järjestävään toimikuntaan on nimetty Olavi Korhonen, Eino Huotari, Heljä Pekkalin, Heikki Karjalainen Lahden Vapaa-ajattelijajoista sekä liiton toimistotyöntekijä Tapio Kortesaari.

"Häpäisemisen arvoinen teos" saa maistaa metallia

Tiina Raevara

Uskontokritiikkiä harrastetaan monella taiteenalalla, eivätkä kristinuskon elementit ole ainoita, joita taiteilijat hyödyntävät. Muutos 2011-puolue järjesti 28. tammikuuta turkulaisella klubilla metallimusiikkitahtuman **"Crushing the Balls of Muhammad"**. Tilaisuudessa esiintyjänä ollut yhtye Frostbitten Kingdom repi Koraanin osana esitystään. Muutos-puoluetta on kritisoitu julkisuuden hankkimisesta jumalanpilkkan avulla. Asiaa pohdittaessa kannattaa kuitenkin pitää mielessä metallimusiikin perinteet, joihin uskonnollisella kuvastolla leikkiminen on alusta asti kuulunut. Vapaa Ajattelija -lehti haastatteli Frostbitten Kingdomin keulakuvaa H. Kanervoa.

Rockmusiikin saralla juuri raskaalla rockilla on hyvin pitkät perinteet paitsi uskonnollisten aiheiden käsittelyssä, myös uskontojen kritisoimisessa ja vaikkapa saatananpavonnalla leikittelyssä.

Ensimmäisiä nimekkäitä heavy metal -yhtyeitä oli 1960-luvun lopussa perustettu englantilainen Black Sabbath (suom. *musta sapatti*), jonka kappaleiden sanoitukset olivat täynnä viittauksia Saatanaan ja okkultismiin. Yhtye lauloi kuitenkin myös sodasta ja huumeista ja oli sanoituksissaan enemmän Saatanaa vastaan kuin sen puolella.

Black Sabbath vaikutti vahvasti myöhempään metallimusiikkiin, ja uskonnollista kuvastoa ovat provosoivalla tavalla käyttäneet muutkin metallimusiikin suuret nimet, kuten Judas Priest ja Slayer. Hie-
man nuorempi metallimusiikin alalaji, doom metal (suom. *"kadotusmetalli"*) sai sekin yhden lähtölaukauksensa Black Sabbathin synkistä sanoituksista ja sävelkuluista.

Uskonnollisella ikonografialla provosointi kuuluu myös metallibändien ulkoiseen tyyliin. Ristit, pentagrammit ja vaikkapa tekoveri ovat osa monen yhtyeen lavashowta.

Metallimusiikin "saatanallisuus" kurottaa eräällä tavalla vielä kauemmas historiaan. Musiikkityylissä käytetään paljon *tritonusta* eli niin kutsuttua ylinousevaa kvarttia tai vähennettyä kvinttiä, kahden säveln välistä riitasointuista korkeuseroa, jota ominaisluonteensa takia pidettiin keskiajalla "paholaisen ilmentymänä musiikissa" (*diabolus in musica*) ja sen käyttö oli pannassa.

MUSIIKKI ENSIN, ISLAMKRITIIKKI SITTEN

Frostbitten Kingdom on soittanut yhdessä vuodesta 2004. Sen kaikki neljä jäsentä ovat olleet metalli- ja hard rock-faneja jo nuoresta iästä asti. Bändin laulaja H. Kanervo korostaa, että he kaikki ovat ensisijaisesti muusikkoja. Uskontojen kritisoiminen on astunut mukaan vasta myöhemmin ja nimenomaan musiikin sisällön kautta.

–Kasassa on siis lauma nuoria muusikkoja, joita vituttaa islam, eikä lauma nuoria islam-kriitikoita, jotka ilmaisevat viestinsä musiikin kautta.

Kanervon lisäksi yhtyeeseen kuuluvat kitaristi J. Hakala, basisti K. Krappala ja rumpali S. Vainio. He eivät halua esiintyä julkisuudessa koko nimillään. Yhtyeen musiikillisia esikuvia ovat olleet muun muassa Dissection-, Emperor-, Immolation- ja Suffocation-bändit.

Islamia on alettu käsitellä yhtyeen sanoituksissa vasta uusimmalla *Infidel Angel* -levyllä, joka ilmestyi

viime vuonna. Sanoituksissa viitataan niin *Koraaniin*, haditheihin kuin islamin historiaankin. Koraanin häpäisy on puolestaan kuulunut showrepertuaariin kesän levynjulkaisukeikasta lähtien.

–Levyn lyyristä teemaa pohtiessamme olimme kurkkuamme myöten täynnä sanoituksia, joissa tapetaan Jeesusta vuodesta toiseen, H. Kanervo kertoo.

–Kuolemaa tekevän kristinuskon luonnonvastaiset opit toki mädättävät ihmismieliä edelleen, mutta myös aihetta kritisoivia tahoja riittää silmänkantamattomiin niin metallin kentässä kuin sen ulkopuolellakin. Islamia sen sijaan on arvosteltu metallissa verrattain vähän, vaikka kyseinen uskonto ansaitsee kritiikkiä huomattavasti kristinuskoa enemmän.

Islamin arvostelijoita syytetään usein siitä, etteivät he nosta lainkaan esiin islamin pasifistisia ja maltillisia suuntauksia.

–Globaalisti ajatellen pasifistiset haarat ovat vähemmistöjä, joiden tulee sietää kritiikkiä uskontoaan kohtaan siinä missä muidenkin, Kanervo korostaa.

–Mikäli esimerkiksi suufilaisuus olisi valta-
asema, islam tuskin olisi nykyisen kaltainen ongelma, emmekä mekään hyökkäilisi sitä vastaan.

Toisaalta Frostbitten Kingdom haluaa nostaa esille nimenomaan *Koraanin* itsensä.

–Juuri suufilaisuus on paljon velkaa *Koraanin* ulkopuolisille vaikutteille ja siksi suuntauksen harmittomuutta verrattuna esimerkiksi sunnalaisuuteen ei voi pitää *Koraanin* ansiona. *Koraani* on ehdottomasti häpäisemisen arvoinen teos, ja kaikki kirjan luke-
neet, kriittiseen ajatteluun kykenevät ihmiset ymmärtänevät miksi.

Kanervo pyrkii välittämään musiikilla aidon huolen islamiin liittyvistä ongelmista:

–Haluamme kertoa asioista, joista kaikkien länsimaalaisten tulisi olla tietoisia. *Koraani* kannustaa Muhammadin esimerkin kautta muun muassa sotaan, pedofiliaan, rasismiin ja naisten alistamiseen.

Jotta uskontokritiikki olisi taiteen luontevaa sisältöä, taiteilijan maailmankatsomuksen täytyy varamaankin olla uskontojen arvosteluun soveltuvaa.

–Lienee sanomattakin selvää, että omat maail-

Sananvapauden tilassa Suomessa on H. Kanervon mielestä tiettyjä ongelmakohtia.

Haluamme kertoa asioista, joista kaikkien länsimaalaisten tulisi olla tietoisia. Koraani kannustaa Muhammadin esimerkin kautta muun muassa sotaan, pedofiliaan, rasismiin ja naisten alistamiseen.

H. Kanervo, Frostbitten Kingdom

mankatsomuksemme ovat varsin kaukana juutalaiskristillisten uskontojen luonnonvastaisuudesta ja tekopyhydestä, laulaja tiivistää.

PYHÄT JA PYHEMMÄT USKONNOT

Sananvapauden tilassa Suomessa on H. Kanervon mielestä tiettyjä ongelmakohtia.

–Jussi Halla-ahon tuomio uskonrauhan rikkomisesta puhuu karua kieltä, muusikko tämentää. Hänen mielestään islamin nimittäminen "pedofiliuskonnoksi" on hyvinkin aiheellista, jos kerran muslimien synnittömänä pitämä profeetta harjoittaa *Koraanissa* pedofiliaa.

–Mikäli pystyisin ummistamaan silmäni tältä, vastaisin sananvapauden voivan Suomessa hyvin.

Kanervo esittää, että islam näyttää lunastaneen ennen lähinnä Neuvostoliitolle kuuluneen paikkan suomalaisen sananvapauden yläpuolelta, mutta muistuttaa, että islam nauttii koskemattomuudesta myös muualla Euroopassa. Suomea paljon vakavampia ongelmia sananvapaudessa on muun muassa Venäjällä ja Italiassa.

–Tästä huolimatta löydämme itsemme tilanteesta, jossa islamin kritisoimista pidetään rikoksena omassa kotimaassamme. Montako ihmistä istuu vankilassa islamilaisissa valtioissa esimerkiksi Yhdysvaltojen lipun polttamisesta? Entä mikä on Yhdysvaltain kansalaisille omaa lippua pyhempää? Kanervo kysyy.

–Luterilaisuuden sokaisemien päättäjiemme tulisi ymmärtää, ettei kaikkea voi ratkaista lähimmäisrakaudella ja toisen posken kääntämisellä.

Joutuuko siis myös Frostbitten Kingdom oikeuteen vastaamaan tekosistaan?

–En jaksa uskoa, että oikeuslaitos toistaisi Halla-ahon kohdalla tekemänsä virheen, vaikka tekoamme ilmeisesti tutkitaankin uskonrauhan rikkomisena, Kanervo miettii.

–Jari Tervo heitti *Raamatun* lattialle suorassa TV-lähetyksessä ilman juridisia seuraamuksia. Metallibändi Mormant De Snagov häpäisi *Raamatun* tasan viikkoa ennen omaa Koraanin häpäisyämme samassa

paikassa. Lienee sanomattakin selvää, ettei kyseisestä tempauksesta seurannut mediamyrskyä, poliisitutkintaa ja tappouhkauksia.

Kanervo on tehnyt saman johtopäätöksen kuin monet muutkin:

–*Raamatun* häpäisy alkaa olla arkipäivää. Seurausena toiset uskonnot ovat ilmeisesti tulleet toisia pyhemmiksi. Mutta vaikka media ja poliisi taistelisivatkin islamin eriarvoisen aseman puolesta, en usko, että maamme oikeuslaitoksella on varaa vastaavaan mielenilmaukseen.

Kirjailijoiden sananvapausjärjestön Suomen Penin juuri väistynyt puheenjohtaja Lauri Otonkoski kirjoitti järjestön internetsivuilla, että *"Suomen Penin kanta on, että uskonnon halventamisen kriminalisoinnista on luovuttava"*. Hän piti silti Koraanin tuhoamista lavashow:ssa suorastaan sensuurina: *"Kirjan tuhoaminen edustaa kuitenkin pyrkimystä äärimmäiseen sensuuriin. Kirjallisuus on ihmiskunnan yhteistä omaisuutta. Kirja on kommunikaation, yhdessäelämisen väline ja jokaisen sivilisaation keskeinen elementti. Kirjan tuhoaja liittyy siihen joukkoon, joka vuonna 1933 Berliinissä syytti ensimmäisen kirjarovion."*

Metallimies ei täysin kiistä Otonkosken väitteitä.

–Emme kuitenkaan pyri äärimmäiseen sensuuriin. Pikemminkin on niin, että mitä useampi ihminen tarttuu tekomme seurauksena *Koraaniin*, sen parempi, Kanervo sanoo. –Suomalaisten tulee tietää, mitä islamin pyhä kirja pitää sisällään, enkä usko tekomme säikäyttäneen ketään pois *Koraanin* äärestä. Toivottavasti olemme pikemminkin houkutelleet ihmisiä tarttumaan siihen.

Koraanin tuhoaminen poiki yhtyeen jäsenille tappouhkauksia, joita poliisi parhaillaan tutkii. Kanervo ei kadu. Bändi ei luopuisi taiteellisista ratkaisuksistaan pyydettyänsäkään, vaikka Muutos 2011 -puolueen järjestämässä illassakin klubin työntekijät vaativat Koraani-osuuden poistamista.

–Yleisömmä ei ole koskaan arvostellut *Koraanin* häpäisemistä, ja uskon sen ymmärtävän toimintamme syitä. ■

Se pakollinen homokolumni

Heta Saxell

Yhden asian Suomessa loppuvuotta 2010 leimasi vahvasti Ajankohtaisen Kakkosen Homoilan synnyttämä keskustelu ja siitä seurannut valtaisa kirkostaeroamisvyöry. Hetken aikaa kaikki viestimet ja mediat olivat täynnä homoseksuaalisuutta puolustavia ja vastustavia, maltillisia ja kiihkoilevia kannanottoja ja kaikkea siltä väliltä.

Kirkosta erosi ennennäkemätön määrä ihmisiä vastalauseena kirkon homokannalle tai sen puutteelle. Suomalaiseen tapaan alkoi syyllistäminen, syytely, syyllisten etsiminen, marttyyriksi julistautuminen ja ihmisten pinnalliseksi leimaaminen. Eroajista pu-

huttiin Facebook-ajan ilmiöitä seuraavina, ilmeisen johdateltavissa olevina, siis pinnallisina, jopa moraalittomina ihmisinä. Suomessa ei uskosta juuri puhuta, siitä ei tehdä numeroa. Kirkossa ei käydä, mutta siihen tulee kuulua. Tämä paradoksi tuli hyvin esiin yleisissä reaktioissa eroajien määristä.

Eipä aikaakaan, kun eurot iskettiin myös pöytään: näin paljon kirkko menettää tuloja eroajien myötä. Kirkon taholta valiteltiin, kuinka nyt tulee olemaan entistä vähemmän rahaa päiväkerhotoimintaan, perhetyöhön, vähäosaisten auttamiseen. Syyllistäminen oli siis hyvässä käynnissä. Kuinka ihmiset kehtaavat erota kirkosta, kun se on lapsilta ja vanhuksilta pois!

Kuka sitten käskää seurakuntia ottamaan niiltä lapsilta pois? Kai seurakunnat itse päättävät rahojensa käyttökohteet? Tämäkin on oiva osoitus suomalaisen äänen lausumattomasta kansallisvelvollisuudesta kuulua kirkkoon. Vain sydämetön ihminen eroaa kirkosta ja ottaa tarvitsevilta rahat pois.

Toinen erikoinen juonne jutussa oli kansanedustaja ym. Päivi Räsänen marttyyriksi julistautuminen. Osoittaa valtaisa arvostelukyvyn puutetta puolueen puheenjohtajalta, julkisessa asemassa olevalta ihmiseltä, että tämä olettaa voivansa puhua yksityishenkilönä kyseisessä televisio-ohjelmassa. Toki Räsänen on yksityishenkilökin, mutta hänellä on erittäin näkyvä julkinen rooli, joten puheistaan on otettava vastuu. Jos esittää näkemyksiä, jotka loukkaavat useimpien ihmisen oikeustajua, on otettava seuraukset vastaan. Ei siinä auta enää inistä mistään yksityishenkilöydestä.

Syvästi loukkaavaa on myös joidenkin kristittyjen esiintuoma näkemys ”emme me/jumala ihmistä tuomitse, tuomitsemme synnin”. Mitä tällä oikein

Jos esittää näkemyksiä, jotka loukkaavat useimpien ihmisen oikeustajua, on otettava seuraukset vastaan.

tarkoitetaan? Ihminen hyväksytään, muttei hänen ”tekojaan”? Mikä ihmeen ”teko” homoseksuaalisuus on? Se on osa ihmisen persoonaa, ei sitä voi erottaa tai poistaa saati parantaa ihmisestä, ja miksi pitäisi? Sama kuin sanoisi tummaihoiselle, kyllä me sinut ihmisenä hyväksymme mutta emme ihonväriäsi.

Kysymys on ihmisoikeuksista, tasa-arvoisesta kohtelusta. Jos kirkko ei sitä halua toteuttaa, valtion on se viimeistään tehtävä hyväksymällä lakialoite sukupuolineutraalista avioliitosta. Ihmisillä on oltava samat oikeudet ja velvollisuudet riippumatta sukupuolesta.

lesta, sukupuolisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta, maailmankatsomuksesta. Kirkon on luovuttava erityisasemastaan valtion huomassa, ei vähiten siksi, että se toimii ristiriidassa Suomen lakien kanssa.

Vanhan sanonnan mukaan ajat muuttuvat ja me muutumme niiden mukana. Kirkko ei haluaisi muuttua ajan mukana, mutta sen on ollut pakko niin tehdä. Kirkko on vastustanut aikojen saatossa muun muassa avioeroa, eronneiden uudelleenviikimistä, naisten tasa-arvoista asemaa, naispappeutta. Kirkko on kannattanut niin sanotusti perinteistä yhteiskunta- ja perhekäsitystä, ollut monarkian puolella demokratiaa vastaan, vastustanut tiedettä, tutkimusta, kirjallisuuden- ja taiteenlajeja. Lista on pitkä ja ikävä. Luterilaisen kirkon on ollut annettava periksi kaikissa näissä asioissa, vaikka edelleen kirkosta löytyy naispappeuden vastustajia ja taidetta sensuroimaan pyrkiviä tahoja, muutamia mainitakseni.

Uskonnonvapaus on taattava kaikille, mutta sen vapauden suojista ei saa syrjiä. ■

AHDISTUS B

Ahdistus B – Kimmo Laine © 2010-04-07

KIMMO LAINE

Vapaa-ajattelijoiden ainut nuorisojärjestö: lyhyt historiikki

Kim Sjöström

Kun Vapaa-ajattelijain Liiton jäsenyhdistykset ovat muuten järjestäytyneet maantieteellisesti, yksi järjestö profiloituu hieman poikkeavasti. Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry. hamuaa jäsenikseen opiskelijoita.

Helsingin Yliopiston Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry. mainostaa itseään: “Nuoruus paistaa lävitse toiminnastamme, ainakin radikaalisena jyrkkyytenä ja riemastuttavan ennakkoluulottomina oivalluksina, joskaan toivotavasti ei harkitsemattomina eikä kypsymättöminä aktioina.”

Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus on vuosikymmenten saatossa ollut usein intellektuaalisen toiminnan lähde muulle ateistiliikkeelle, ja Prometheuselta on noussut Vapaa-ajattelijain liittoonkin useita henkilöitä tärkeitä tehtäviä hoitamaan.

Usein prometheuslaiset ovat vetäneet katto-organisaatiota mukanaan uuteen aikakauteen tuoden käyttöön moderneja ideoita, välineitä tai visioita. Prometheusen taannoinen puheenjohtaja Ville Hakulinen, lahjakas nuori, joka olisi halunnut erota kirkosta jo alaikäisenä, mutta kokoomuslaisten vanhempiensa takia onnistui siinä vasta 18 täytettyään, toimi 1990-luvulla Vapaa-ajattelijain liiton ensimmäisenä webmasterina sekä atk-tukihenkilönä. Hän rakensi ensimmäiset järjestelmät, joilla keskusjärjestön hallinto ja toimisto saatiin aikakauteen, jota nyt pidetään tavanomaisena. Hän myös teki liiton ensimmäiset kotisivut.

Hakulinen väitteli muutama vuosi sitten matematiikasta tohtoriksi, jonka jälkeen hän jätti tiedemaailman ja siirtyi tiettävästi elinkeinoelämän palvelukseen.

Prometheusen taannoinen puheenjohtaja, filosofi Janne Vainio taas toimi viisi vuotta Vapaa-ajattelijain liiton järjestösihteerinä sekä Vapaa Ajat-

telijan päätoimittajana, toi vapariliikkeen laajalle kentälle käytännöllisen filosofian tutkimuksen hedelmiä sekä avusti elämäntutkimustiedon opetuksen ja oppimateriaalien kehittämistä.

ITSENÄISTYMISTÄ PERHEESTÄ JA KIRKOSTA

Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus on luonnostaan nuorten yhdistys: kun Prometheuskeen käytännössä liittyy vain yliopiston opiskelijoita, jäsenistöstä näyttää koko ajan vähintään kaksi kolmannesta olevan alle 30-vuotiaita. Muita nuorisoyhdistyksiä ei Vapaa-ajattelijoiden liitossa ole.

Toisen nimekkään suomalaisen Prometheus-tunnusta käyttävän organisaation, samannimisten leirien kanssa yhteistä on lähinnä siinä mielessä, että yhdistykseen liittyy joka vuosi jäseniksi joitakin taannottain protu-leirin käyneitä, jotka sitten muutaman vuoden kuluttua leiristä ovat päätyneet Helsingin yliopistoon opiskelijoiksi. Toki jäseniksi liittyy monia muitakin, ei vähiten niitä jotka ovat perheensä takia joutuneet käymään rippikoulun, mutta täysi-ikäisiksi tultuaan irrottautuvat kirkosta. Monille perheestä itsenäistyminen, jota opiskelemaan lähtö merkitsee, on myös tilaisuus irrottautua lapsena pakotetusta uskonnollisen organisaation jäsenyydestä.

Korviin on myös kantautunut uskomus, että Protu-leirijärjestön perustajat itse asiassa lainasivat leireilleen nimen juuri yliopiston yhdistykseltä, joka oli ollut aktiivinen mielipidelehden julkaisija 1980-luvun loppuvuosina.

Vaikka Prometheusen jäsenistö on keskimää-

räiseltä iältään liiton jäsenyhdistysten nuorinta, yhdistys on tavallaan maamme vanhin vapaa-ajattelijayhdistys. Lokakuussa 1905 Helsingin yliopistolla perustettiin Prometheus-niminen rekisteröimätön vapaa-ajattelijajärjestö, joka oli maamme ensimmäinen melko tyylipuhdas ateismia ja agnostisismia edustava yhdistys. Vapaa-ajattelijain Liitto itse perustettiin vasta 1937, joten sillä on sadan vuoden ikään vielä matkaa. Prometheus vietti satavuotisjuhlaa vuonna 2005 järjestämällä yleisötilaisuutena paneelikeskustelun.

Prometheus on olemassa vastustaakseen uskonnollisen ylivalan jäänteitä. Yhdistyksen “paikkakunta”, yliopisto, kuului sääty-yhteiskunnan aikana pappissäädyn haltuun. Yliopisto valitsi keskuudestaan muutaman professorin herrainpäivedustajiksi oikeiden pappismiesten sekaan, ja samoin valitsivat edustajansa “oppineiden” säätykokoukseen eräiden kaupunkien kimnaasikoulut. Useissa tapauksissa vanhat yliopistot syntyivät aikanaan kirkollistyyppisinä instituutioina. Organisoituneen uskonnon valtaapitävät tajusivat siis jo silloin, mikä on niin erinomaista, että se kannattaa ottaa haltuun. Olisikin paikallaan, että ateistit vuorostaan saisivat otettua sivistysinstituutiot haltuunsa.

Uskonnollisesta taustastaan huolimatta jo keskiaikaiset yliopistot olivat useimmiten hyvin vapaamielisiä ja rationaaliseen tarkastelutapaan suuntauneita. Tästä syntyikin ristiriita, joka on näkynyt monissa historian vaiheissa. Uskonto on sangen harvoin saanut pidettyä akateemisen väen pihdeissään, vaikka yritystä on riittänyt. Uskonnollisen ylival-

lan aikana menestyneimmät ateistit lienevät olleet juuri yliopistomiehiä – ja moni heistä kenties auttoi käynnistämään oppiriitoja hallitsevan uskonnon sisällä.

MAAILMANKATSOMUSTEN KIRJOJA YLIOPISTOLLA

Prometheus on tiedotteissaan opiskelijalehdissä usein julkaissut linkkivinkin www.eroakirkosta.fi ja pyrkinyt muillakin keinoin lisäämään yliopisto-opiskelijoiden eroamista kirkosta.

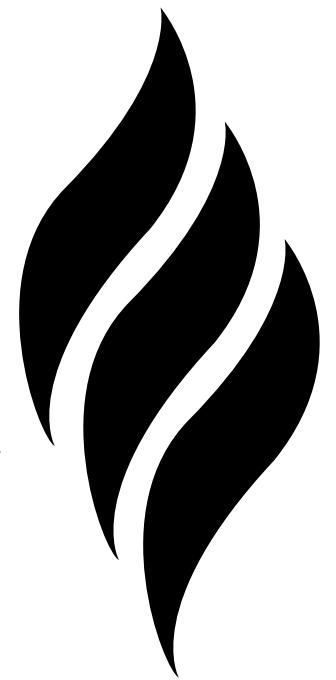
Kirkostaeroamista koskevien viimeaikaisten tilastojen mukaan valtaosa eroajista on 20–39-vuotiaita. Tilastot eivät paljasta, onko eroaminen prosentuaalisesti suurempaa yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa kuin väestössä yleensä, mutta näin voidaan olettaa. Tieto olisi kiinnostava.

Tilastojen puuttumisesta huolimatta yhdistyksessä on arvioitu, että Helsingin yliopistossa on jo tädet kymmenentuhatta kirkkoon kuulumatonta.

Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheusella on ajoittain kansainvälistäkin toimintaa, kuten ulkomaisia vierailijaluennoijia. Peräti kahdesti on yhdistyksellä on esimerkiksi ollut alustajia esittelemässä latinalaisen Amerikan ateistien ongelmallista tilannetta mahtavan, taloudellisesti voimakkaan katolisen kirkon puristuksessa.

Kerran kesässä yhdistys on järjestänyt kesäpäivän keskusteluohjelmiseen yleensä aurinkoisessa Suomenlinnassa. Prometheus on myös järjestänyt useimpina vuosina jonkin yleisötilaisuuden.

Paneelikeskusteluiden aiheena on ollut muun

muassa sananvapaus ja jumalanpilkka. Yhdistys järjestää noin kerran kuukaudessa illanistujaiset.

Prometheuslaiset kertovat, että yliopiston poliittisista ryhmistä heillä on toimivat yhteistyösuhteet sekä Akateemiseen Sosialistiseen Liigaan että Akateemisiin Liberaaleihin – jotka ovat jossakin mielessä toistensa vastakohtia, mutta molemmat kuitenkin valistusperinteestä ja Ranskan vallankumouksen perinnöstä ponnistaneita ideologioita.

Sen sijaan vastustajiksi opiskelijoiden poliittisessa kentässä koetaan kirkon asemaa kannattavat ryhmät, joita kristillisdemokraattien lisäksi ovat muun muassa ”Suomen suurin kirkkopuolue” SDP sekä erilaiset konservatiiviryhmittymät.

Vuosina 2005–2008 Prometheuksella oli käytettävänä kerho- ja toimistotila ylioppilaskunnan Domus Academican tiloissa. Sitä ennen yhdistyksellä oli Uudella ylioppilastalolla toimistotila, joka oli lähinnä siivouskomeron kokoluokkaa.

Kerhohuone ei ollut yksinomaan akateemisten ateistien oma: sitä olivat jakamassa eri vaiheissa muun muassa Venäjänkielisten opiskelijoiden seura RAO, Teknokulttuurin HYTKY, Elävän musiikin harrastajat HELMUT, kosmopoliittinen gay-järjestö EAGLYS, pyöräilyseura PROLOGI, liberaalien poliittinen yhdistys ALY sekä nimensä puolesta inspiroiva kyykkäpelajien seura Papintappajat.

Yleensä Vapaa-ajattelijayhdistys Prometheuksella oli kerhohuoneella varattuna nimikkovuoroksi yksi arki-ilta viikossa.

Vapari-paikallisyhdistysten välinen yhteistyökin kukoisti aika ajoin ydinkeskustan lähellä olevien Prometheuksen tilojen ansiosta: silloin tällöin kerhohuoneella oli vieraina muiden vapaa-ajattelijayhdistysten edustajia eri puolilta Suomea istumassa iltaa ja suunnittelemassa ateistista toimintaa. Prometheuksen kerhohuone sijaitsi lähempänä Helsingin linja-autoterminaalialueella ja rautatieasemaa kuin vaikkapa liiton toimisto. ■

Puheenjohtaja Kim Sjöström tulkitsee Prometheuksen tavoitteita:

”Yhdistyksen oma toistuva mielenosoitusteema on Kirkolliset taikamenot pois yliopiston seremonioista. Yliopistomme johto on edelleen konservatiivisten traditioiden vanki siinä, että esimerkiksi yliopiston lukuvuosi täytyy jostakin syystä aloittaa professorilauman näytännöllä kulkueella kuulemaan jumalanpalvelusta kivenheiton päässä sijaitsevaan kirkkorakennukseen. Ilmeisesti joillekin on kovin tärkeää voida luulla ja luottaa, että kyseinen rituaali auttaa akateemisten ponnistusten onnistumista seuraavan vuoden ajan (Auttaisiko asiassa myös sadetanssi? Tai teurasuhri?), koska moista perinnettä ei ole saatu lakkautettua vielä näin kolmannella vuosituhannellakaan. Avajaisjumalanpalvontaa vastustava vuotuinen miekkarimme on jo alkanut muodostua meidän omaksi rituaaliksemme.”

”Kuten Erkki Tuomiojakin, julistamme myös tavoitetta Jumaluusopillinen tiedekunta tulisi poistaa yliopistolta – onhan aivan kummallista että oikeiden opintojen seassa saa pesiä sellaista, jonka akateeminen arvo lienee astrologiaan rinnastettava. Omas mielestäni lääketieteellinen tiedekunta olisi oiva paikka tutkia uskonnonharjoitusta, kuten muitakin senkaltaisia ilmiöitä.”

”Eräs ajankohtainen selvittelyaihe meillä on ollut vihjeet uskonnon tunkeutumisesta jopa sekulaareihin oppiaineisiin, kuten varhaiskasvatukseen. Yliopistossamme on kasvatustieteellisessä tiedekunnassa myös lastentarhanopettajiksi valmistava koulutus. Sieltä on kuulunut tietoja että, lähinnä piilotettuna joihinkin asialliselta näyttäviin oppikursseihin, tulevia varhaiskasvattajia ehdollistetaan hoitamaan valtauskonnon oppeihin indoktrinointia jo lastentarhoissa. Jälleen joutuu havaitsemaan, että uskonnolliset piirit näyttävät pyrkivän jatkuvasti levittämään saastaa jo pienille lapsille, jotka valitettavasti ovat liian puolustuskyvyttömiä moista vastaan ja turhan herkässä iässä.”

”Koululainsäädäntöön saadut monilla tavoin jopa onnistuneet säännökset uskonnottomien suojaksi olisivat pikimmiten saatava laajennetuksi lastentarhoja, päiväkotia ja julkisin varoin kustannettua päivähoitoa koskeviksi.”

”Koululainsäädäntöön saadut monilla tavoin jopa onnistuneet säännökset uskonnottomien suojaksi olisivat pikimmiten saatava laajennetuksi lastentarhoja, päiväkotia ja julkisin varoin kustannettua päivähoitoa koskeviksi.”

KIM SJÖSTRÖM
TYÖSKENTELEMÄSSÄ
MAALISKUUSSA 2006
VAPAA-AJATTELIJAYH-
DISTYS PROMETHEUK-
SEN KERHOTILOISSA.
SJÖSTRÖM ON TOIMINUT
PROMETHEUKSEN
PUHEENJOHTAJANA
VUODESTA 2006.

KESKUSTELUA

Etiikan opetuksesta

Janne Vainio

Vaikeina aikoina on käyty keskustelua siitä, tulisiko vapaa-ajattelijoiden ryhtyä ajamaan kaikille yhteistä etiikan opetusta peruskouluissa ja lukioissa. Joiltakin osin keskustelu tuo mieleen idean kaikille pakollisesta uskontotiedon opetuksesta – Norjan ja Ruotsin mallista – jota Vapaa-ajattelijain liitto on yksimielisen liittokokouspäätöksen nojalla sitoutunut vastustamaan. Asetelmaa voisi ehkä ironisesti verrata siihen, että USA:n perustuslakituoimioistuimen kiellettyä kreationismin opetuksen tilalle keksitään *intelligent design*, älykäs suunnittelu, jota markkinoidaan uutena ja ”uskontoneutraalina” ajatuksena.

Kaikille yhteinen etiikan opetus olisi periaatteessa hyvä ajatus, jos se pohjautuisi puhtaasti moraali-ajattelun filosofiseen perustaan. Näin ei kuitenkaan käytännössä tule tapahtumaan, sillä sellainen etiikan opetus ei saavuttaisi valtauskontojen hyväksyntää.

Eettisen ajattelun filosofisia perusteita opetetaan jo nyt filosofia-nimisessä oppiaineessa, jonka voi valita uskontokunnasta riippumatta. Jos etiikka erotetaan yleisemmästä filosofian opetuksesta omaksi oppiaineekseen, jota yritetään opettaa kouluissa kaikkia katsomuksia miellyttävällä tavalla, niin on nykytilanteessa käytännössä varmaa (eikä pelkää ”todennäköistä”), että kyseisen kaltaisen oppiaineen opetuksessa annetaan ymmärtää, että myös uskonnoilla olisi jotakin erityistä sanottavaa eettisiin kysymyksiin.

Näinhän ei sekulaarista näkökulmasta ole eikä voi olla – koska mistään todellisuuskäsityksistä (perustuivatpa ne uskomuksiin tai tietoon) ei ylipäätään ole mahdollista suoraan johtaa eettisiä arvoja ja nor-

meja. Tämä ei ole mikään mielipidekysymys, vaan tietokysymys. Yritykset nähdä uskonto ”moraalin perustana” ovat ristiriidassa tämän tiedon kanssa.

Mikäli etiikkaa yritetään opettaa jotenkin ”ekumeenisessa hengessä”, seuraa siitä käytännössä samanlaista ympäröivää hymistelyä, jota Ruotsin ja Norjan uskontotieto-opetus jo nykyisin on (tyyliin ”kaikilla katsomuksilla on eettinen pohja”). Tämä on puhdasta hölynpölyä, jonka opettaminen kouluissa ateistioppilaille loukkaa varsin yksiselitteisesti ateistioppilaiden perusihmisoikeuksia.

Toisin kuin jotkut menivät omavaltaisesti ehdottelemaan lainsäätäjille, etiikan opetusta erillisenä oppiaineena ei vielä ole tulossa peruskouluihin. Kosmisen konsensuksen kannattajilla ei vielä ole tarpeeksi valtaa lainsäätäjätasolla.

Vastustan pyrkimyksiä kaikille yhteiseen katsomusaineopetukseen. Norjasta ja Ruotsista tuttu kaikille yhteinen katsomusaine on huono tavoite, millä nimellä oppiainetta sitten keksitäänkin kutsua. Uskonnottomien oikeuksien kannalta se veisi meidät takaisin 1980-luvulle, jolloin ”Uskontojen historia ja siveysoppi” -nimisen oppiaineen sisällöistä jouduttiin valittamaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.

Vapaa-ajattelijoiden ei mielestäni tulisi ryhtyä ajamaan alas niitä saavutuksia, joita he menneinä vuosina ovat kovalla työllä saaneet aikaan – ja joista yksi merkittävimpiä on, että uskontokuntiin kuulumatonta ei voi pakottaa kuuntelemaan opetusta uskonnota moraalien perustana.

Kirjoittaja on Vapaa-ajattelijain liiton liittovaltuuston jäsen Helsingistä. ■

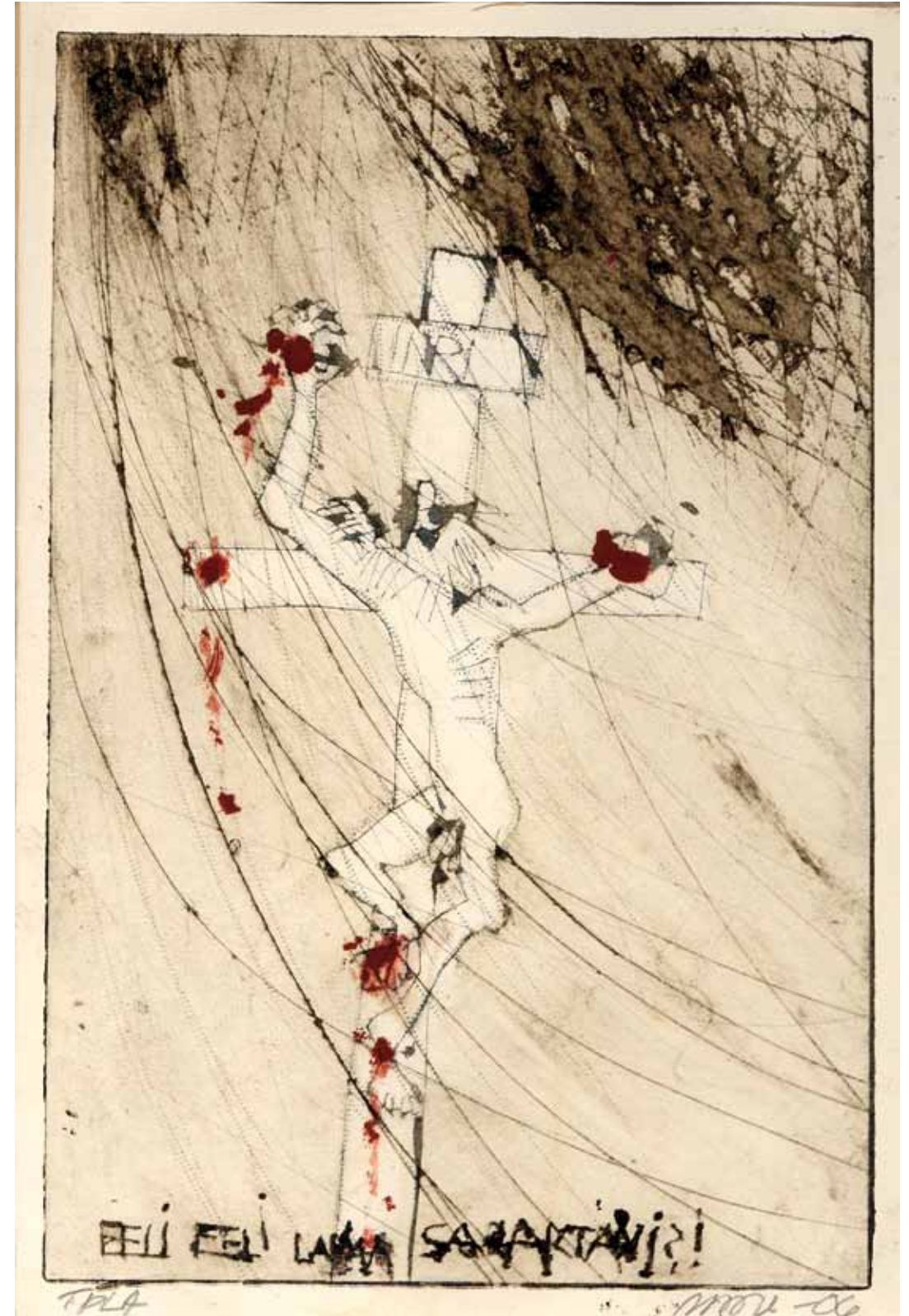
PITKÄ PERJANTAI

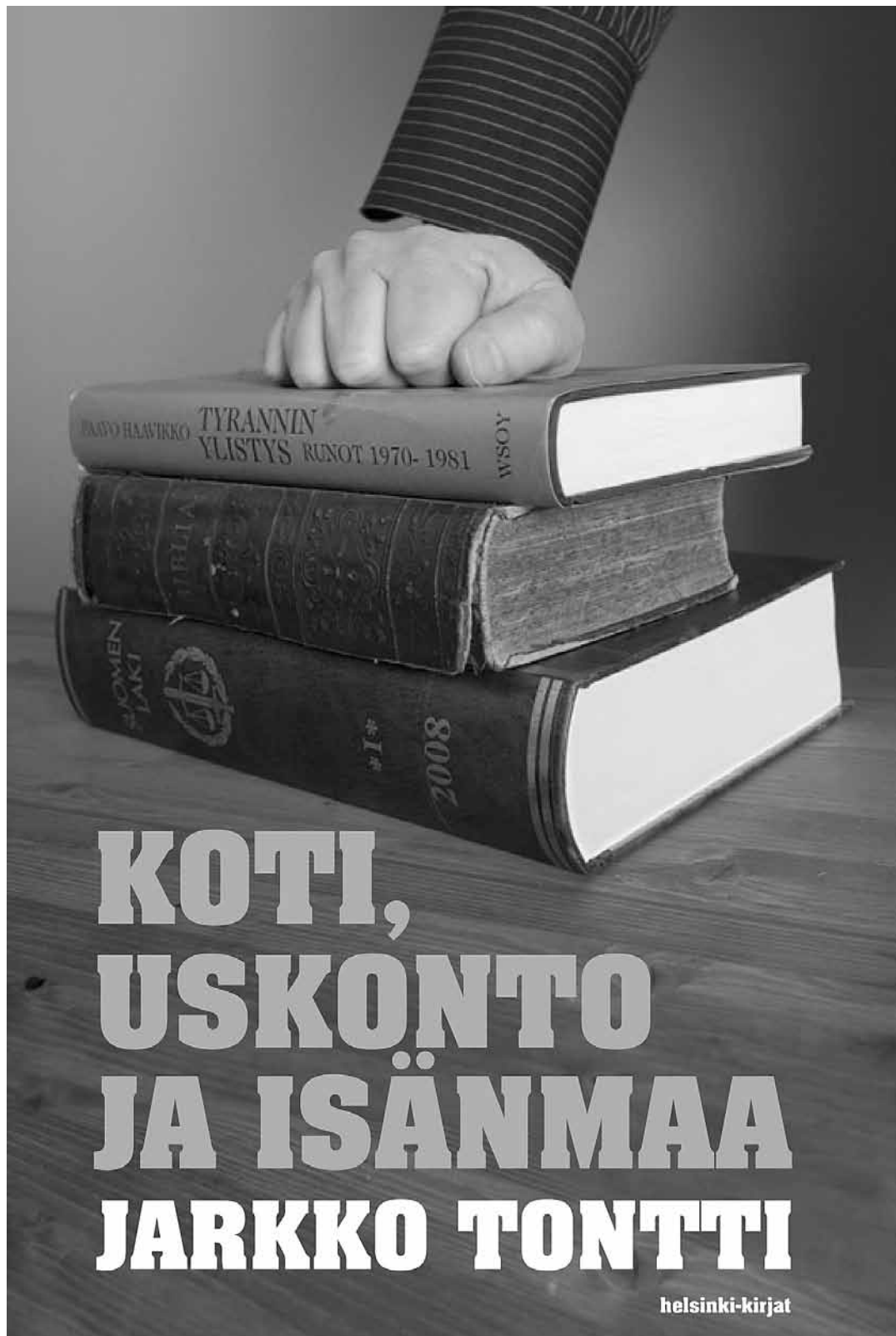
Perjantai.
Ristillä verestään juopunut jumala
joka oksensi kallokuppiin.

Perjantai.
Päivä, jona kuvat raastetaan auki
tukehduttavista arvoistaan
ja veri vuotaa vapaana maailmankaikkeuteen.

Perjantai.
Ilmainen sadistiorgia kansan nähtäväksi;
sirkuksen jumala ristillä, ihmiskunnan masokistisin mies
nauraa partaansa kuin kosminen hintti-isä
joka hylkäsi ainoan poikarakkautensa
– vain yhdestä litrasta halpaa pukinverta
ja murskasta kundalinikäärmeen päästä.

*Runo: Rakkauden Opetus
Kuva: Vernis Mou*

Jotain mätää isänmaassa ja uskonnossa

Tiina Raevara

Jarkko Tontti: Koti, uskonto ja isänmaa.
Helsinki-kirjat, 2011.

Helsinkiäinen kirjailija Jarkko Tontti (s. 1971) aloitti kirjallisen uransa palkitulla runokokoelmalla Vuosikirja (2006). Runouden lisäksi hän on julkaissut romaanin Luokkakokous (2007). Tontti on koulutukseltaan oikeustieteen tohtori, mutta alan lisäksi hän on opiskellut filosofiaa. Nyt Tontti teki uuden kirjallisen aluevaltauksen julkaisemalla esseekokoelman Koti, uskonto ja isänmaa.

Jarkko Tontti on työskennellyt Vihreiden eduskuntaryhmän lainsäädäntösihteerinä. Hänen ujoitelemattomia ja suorasanaisia kolumnejaan on voinut lukea Vihreän Langan nettisivuilta.

MIKÄÄN EI OLE ARVOSTELUN YLÄPUOLELLA

Jarkko Tontti on profiloitunut erityisesti sananvapauden puolestapuhujana sekä ihmis- ja tekijänoikeusasioiden saralla. Hänet valittiin juuri kirjailijoiden ja toimittajien sananvapausjärjestön Suomen PEN:in puheenjohtajaksi ja hän kuuluu myös ulkoministeriön kansainvälisten ihmisoikeusasian neuvottelukuntaan.

Tontti on ottanut paljon kantaa myös uskonnonvapauden puolesta ja ajanut kirkon ja valtion erottamista Vihreiden kautta. Suomalaisten kirjailijoiden joukossa hän kuuluu niihin harvoihin, jotka uskaltaavat ja haluavat ottaa räväkästi kantaa yhteiskun-

nallisiin asioihin.

Jarkko Tontti ei kumartele kuvia tai pyri ”kaikkeakunnioittavaan” poliittiseen ympäripyöreyyteen. ”Kun poliitikot tapaavat esimerkiksi Kiinan johtoa, ihmisoikeudet yleensä edes yritetään ottaa esiin. Jostain syystä uskonnollisten johtajien kanssa näin ei tehdä, ei esimerkiksi kun paavi Benedictus XVI äskettäin vieraili Britanniassa, vaikka hänen järjestönsä on syyllistynyt vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin vuosisatojen ajan. Paavin ideologian ydin on ihmisten yhdenvertaisuuden kieltäminen, esimerkiksi naisille ja homoille eivät kuulu samat oikeudet kuin miehille”, Tontti kirjoitti kolumnissaan 20.9.2010.

Hän puolusti Helsingin vapaa-ajattelijoiden kesäistä pornotempausta: ”Vapaa-ajattelijoiden Vaihda Raamattusi pornoon -mediatempaus auttoi monia löytämään sisäisen kristillisdemokraattinsa. Yllätykseni myös moni muuten yleisfiksuttavani äityi paheksumaan seksuaalisuuden suorasukaista esittämistä ja sen asettamista Raamatun edelle. Naisten esineellistämistä! Törkeää! Minä sen sijaan olen yhä siinä uskossa ja vakaumuksessa, että liberaalin, ihmisoikeuksiin perustuvan yhteiskunnan lähtökohta on se, että jokainen saa tehdä mitä lystää, kunhan ei muita vahingoita. Esimerkiksi katsella pornoa.” (14.6.2010)

Jarkko Tontti on myös tuonut esille koulujen uskonnonopetukseen liittyviä ongelmia. ”Kun uskon-

Jos Mannerheim yhä eläisi, häntä jahdattaisiin sotarikollisena.

nolle on kerran annettu rooli koulussa, joudutaan tulemaan toimeen koko ajan lisääntyvien perinteiden ja vakaumusten kanssa. Löytyykö Suomesta jedi-uskonnon opettajaa, jos vanhemmat keksivät sel-laista vaatia?” hän kirjoitti kolumnissaan 22.3.2010.

ARMEIJASTA VENÄJÄÄN JA VETEEN

Tuore esseekokoelma Koti, uskonto ja isänmaa sisältää aiheita hyvin laajalta alalta. Jarkko Tontti toki katselee maailmaa jo lähtökohtaisesti hyvin monesta roolista: taiteilijana, juristina, politiikan tausta-vaikuttajana. Moninaisuus näkyy esseissä. Kirjailija liikkuu avauseseen jumalanpilkkalaeista ja Jussi Halla-ahon tekemisistä ”Vedessä”-esseen pohdintoihin vesielementin runsaasta käytössä runoudessa ja kaunokirjallisuudessa.

Moninaisuus tuo kirjaan jonkinlaista epävarmuuttakin: Kenelle tämä kirja on tarkoitettu ja mikä sen olennaisin sanoma on, huomaan miettiväni kesken lukemisen. Tyyli kuitenkin yhdistää essee kokonaisuudeksi.

Veden ja jumalanpilkan lisäksi Jarkko Tontti kirjoittaa muun muassa armeijasta, taiteesta ja viihteestä, nationalismin erilaisista ilmentymistä sekä lasten päivähoitosta. ”Suuren yleisön” tietoisuuteen Jarkko Tonttihan ehkä tulikin kiistellässään television aamuohjelmassa kotiäiti Nina Mikkosen kanssa lasten päivähoitosta parisen vuotta sitten.

Ehkä yllättävimmillään Tontti on hyökätessään armeijan ja yleisen asevelvollisuuden kimppuun. Hän suoritti kuuliaisesti reserviupseerikoulun, mutta piti asevelvollisuutta turhauttavimpana vaihee-

na elämässään. Esseisti pitää nykyjärjestelmää miehiä syrjivänä ja rinnastaa sen ideologiseen aivope-suun: ”Kansanarmeija on nationalistisen ideologian koraanikoulu, kansallisten myyttien uudistamisen paikka, jossa jokainen pakotetaan nielemään palanen talvisodan ihmettä itseensä.”

Kunniansa saa samalla kuulla myös marsalkka Mannerheim. ”Nykykielen sanoilla punaisten ja valkoisten toimet olivat sotarikoksia, rikoksia ihmisi-syyttä vastaan tai silkkaa kansanmurhaa. Jos Man-nerheim yhä eläisi, häntä jahdattaisiin sotarikolli-sena. – – Jääkärit olisivat nykytermeillä ulkomail-ta rahoitettu ja ohjattu terroristijärjestö, samoin punakaarti.”

Nyky-Venäjäkään ei saa Jarkko Tontin hyväksyntää. Näkökulmaa asiaan hän on hankkinut muun muassa sukulaiskansojen kautta. Kirjailija kertoo, kuinka vuonna 2008 suomalais-ugrialaisten kansojen maailmankongressissa Viron presidentti Toomas Henrik Ilves poistui tapahtumasta kesken Venäjän duuman edustajan puheen vastalauseeksi puheen valheille ja vääristelyille. Ilves itse oli pitänyt edel-lisenä päivänä varsin komean ja rohkean puheen. Hänen jälkeensä oli puhunut Tarja Halonen – ja puhe oli ollut täynnä iänikuista rähmällään oloa, ”luottamuksen” ja ”ystävyyden” tärkeyden koros-tamista. Tapaus harmitti Tonttia niinkin paljon, että hän kysäisi myöhemmin Ilvekseltä, olisiko Suomen kansalaisuus mahdollista vaihtaa Viron kansalaisuuteen.

Venäjän suurimpia ongelmia on Tontin mielestä menneisyyteen nojaaminen. Hän uskoo maan tule-

Eteeni ei vielä ole tullut television tai radion uutislähetystä tai sanomalehteä, joka ei olisi tavalla tai toisella vahventanut sitä eittämätöntä tosiasiaa, että globaalissa katsannossa uskonnot ovat ihmiskunnan vakavimpien ongelmien ytimessä, aiheuttavat tai pahentavat niitä.

Jarkko Tontti

vaisuuden kuitenkin olevan hyvissä, länteen suun-tautuvissa ja koulutetuissa kaupunkilaisnuorissa.

JUMALAT OVAT TURHIA JA USKONNONOPETUS VÄÄRIN

Vapaa-ajattelun kannalta Jarkko Tontin essee-kokoelman mielenkiintoisinta antia ovat luonnolli-sesti Tontin kirjoitukset uskonnollisuudesta.

Esseessään ”Jumalten tuhot” Jarkko Tontti keskittyy uskontojen mukanaan tuomiin haittoihin. Hän aloittaa tekstin huomiolla, kuinka vaikeaa uskon-tojen kritisoiminen on. Kaikilla meistä on tuttava-piirissään oikein mukavia uskovaisia ihmisiä, joiden maailmankatsomusta vastaan hyökkääminen tuntuu pahalta. Uskontojen haittoja hän pitää silti selvinä: ”Eteeni ei vielä ole tullut television tai radion uu-tislähetystä tai sanomalehteä, joka ei olisi tavalla tai toisella vahventanut sitä eittämätöntä tosiasiaa, että globaalissa katsannossa uskonnot ovat ihmiskunnan vakavimpien ongelmien ytimessä, aiheuttavat tai pa-hentavat niitä.”

Esseisti myöntää toki, että on olemassa paljon hyvää tarkoittavia ja hyviä asioita ajavia teologeja, mutta ”niin surullista kuin se onkin, he ovat vääräs-sä”. Tontti, monen muun uskonnottoman tavoin, ei kykene eläytymään ajatuskulkuun, jossa jokin pyhän kirjaan kirjoitettu on totta ja sitä pitää noudattaa, jo-kin toinen taas ei. Fundamentalistit ovat hänen mie-lestään ainoita uskossaan älyllisesti rehellisiä.

Jarkko Tontti kirjoittaa myös joulunvietosta ja sen uskonnollisesta perinteestä. Esseessä ”Pakanan joulun” hän valittaa, kuinka joulu, joka todellisuus-

nessa on hyvin monikerroksellinen yhdistelmä eri kulttuurien ja historiallisten jaksojen perinteitä, on latistettu pelkäksi kristilliseksi juhlaaksi. Esimerkiksi opetusministeri Henna Virkkunen kehotti kouluja jatkamaan kristillisen perinnön näyttämistä koulun yhteisissä juhlissa, koska sellainen ”kuuluu suoma-laiseen kulttuuriin”. Tontti vastaa: ”Minun on vai-kea ymmärtää, mitä suomalaista on Lähi-idän mui-naisten paimentolaiskansojen uskomuksissa, jotka on tuotu Suomeen väkivaltaisella pakkokäännytyk-sellä”. Hän kehottaa kouluja rakentamaan juhlista kaikille sopivia, kulttuurin moninaisuuden huomi-oivia yhteisiä tilaisuuksia.

Joulun uudeksi teemaksi fiktiivisen Jeesuksen syntymän sijaan kirjailija Tontti ehdottaa melko yl-lättävää asiaa: seksiä. ”Ehdotan, että aikuisten jou-lusta tehdään nimenomaan antamisen juhla. Joulu voisi olla notkean nussahdun koko ihmiskuntaa yhdistävä punahehkuinen juhlapäivä. Voiko pa-rempaa vastalääkettä pimeimmän ajan mustuuteen olla?”

Jarkko Tontti on suomalaiseksi kirjailijaksi pi-ristävä tapaus. Hän uskaltaa ottaa kantaa paitsi us-kontoja ja niiden yhteiskunnallisia rakenteita, myös muita luutuneita käytäntöjä, elämän eri alueiden pyhiä lemmiä vastaan.

Lempisitaatiksi Koti, uskonto ja isänmaa -kir-jasta nousee taiteen ja uskonnon suhdetta käsittelevä väite: ”Joku viisastelija ehkä voi yrittää virnuta, että minulle ja monelle muulle kirjallisuus ja taide ovat uskonnon korvikkeita. Ehei, asia on päinvastoin, uskonto on runouden korvike, keuhko sellainen.” ■

Runoilija erottaisi kirkon valtiosta

Tiina Raevaara

KUVA: RIKU ISOHELLA

”Kun runous koskettaa ihmistä, jakoavain tipahtaa lattialle ja verstaasta kävellään ulos.” Näin Jarkko Tontti kuvaa runoilijataipaleensa alkua. Hän löysi nykyrunouden 2000-luvun alussa. Oli suuri ihmetyksen aihe, kuinka erilaista nykyrunous oli verrattuna esimerkiksi koulun kirjallisuudenopetuksesta juontuvaan kuvaan runoudesta loppusoinnollisena ”unnutteluna”.

–Onnistuneen runon kirjoittaminen on vaikeinta mitä tiedän ja onnistuessaan myös hienointa mitä ihminen voi tehdä housut jalassa. Proosan kirjoittaminen on toki myös parhaimmillaan huimaava kokemus, kaksi runokokoelmaa ja yhden romaanin julkaissut Tontti kertoo. Koti, uskonto ja isänmaa on hänen ensimmäinen esseekirjansa.

Jarkko Tontti on paitsi runoilija ja prosaisti, myös tiiviisti mukana muun muassa sananvapautta ja tekijänoikeuksia koskevassa julkisessa keskustelussa. Kuinka taiteilijan ja yhteiskunnallisen aktivistin roolit sopivat yhteen?

–Eri roolien kanssa elämisessä on ongelmansa. Välillä pelkään, että uskottavuus kirjailijana on koetuksella, kun esitän yhteiskunnallisia mielipiteitä.

Tontti kuitenkin löytää kannustavia esimerkkejä kirjailijuuden ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden yhdistämisestä. Sellaiseksi nousee muun muassa Claes Andersson, joka on arvostettu kirjailija puhtaasti kirjallisten ansioidensa takia eikä hänen uransa politiikassa näytä vaikuttaneen arvostukseen.

Monille taiteilijoille itse taide on kuitenkin jotain puhdasta ja intuitiivista, jonka synnyttämisen motiivina pitää olla vain taiteen luominen sinänsä. Tälle kannalle kääntyy myös kirjailija Tontti:

–Taide on ja sen pitää olla vapauden aluetta, jota muut sitoumukset ja tykkäämiset eivät ohjaa, hän tähdentää. Tietysti kaikki kirjallisuus on tavalla tai toisella yhteiskunnallista, mutta suora, jotain asiaa ajava poliittinen kirjallisuus epäonnistuu lähes aina. Kirjallisuuden tehtävä on näyttää, ei selittää tai oppimestaroida.

Jarkko Tontti on ottanut vahvasti kantaa uskonnonvapauden sekä kirkon ja valtion erottamisen puolesta jo ennen tuoretta esseekokoelmaansa. Uskonto on aiheena kuitenkin vaikea, ja esseisti onkin huomannut, että uskontokritiikin esittämistä arastellaan joka taholla, oli oma katsomus mikä tahansa. Ihmiset pelkäävät leimautumista ja seurauksia.

Tontti löytää ongelmalle selityksiä historiasta.

–Sosialismin varjo on pitkä. Pitkään uskonnottoisuus yhdistettiin automaattisesti marxilaisuuteen.

Uskontoa kritisoiva taiteilija saa vastaansa ehkä vielä jotain erityistä.

–Humanistis-yhteiskunnallisissa kulttuuripireissä ajatuskulttuuri tuntuu joskus menevän niin, että jos kritisoit uskontoja, olet ahdaskatseinen luonnon-tiedeuskovainen etkä voi ymmärtää taidetta tai kulttuuria, Tontti pohtii. –Kovin usean mielestä uskonto edustaa pehmeitä, henkisiä arvoja ja on automaattisesti samalla puolella yhteiskunnallisissa väänöissä kuin taide ja kulttuuri.

Kirjailija pitää tällaista asennetta varsin outona. –Itse olen malliesimerkki jonkin sortin humanistista, ja tietoni luonnontieteistä ovat vaatimattomat, Tontti huomioi. –Omalla kohdallani uskonnottoisuus kumpuaa nimenomaisesti kirjallis-humanistisesta suuntautumisestani.

Kai kirjallisuuden maailmasta löytyy kuitenkin henkilöitä, jotka ovat kenneet kritisoimaan uskontoja ja silti profiloitumaan vahvasti myös kirjailijoina?

–Suomalaisista kirjailijoista tulevat mieleen ainakin Arno Kotro ja Veronica Pimenoff. Brittikirjailija Ian McEwan on nykykirjailijoista suosikkini puhtaasti kirjojensa loistokkuuden takia. Myöhemmin minulle selvisi, että hän on myös päättäväinen ateisti, mikä ei ainakaan vähentänyt kunnioitustani häntä kohtaan, esseisti luettelee.

Varhaisemmasta kirjallisuushistoriasta hän nostaa esiin Heinrich Heinen, joka vaihtoi oikeustieteen runouteen ja on edelleen yksi arvostetuimpia saksaksi kirjoittaneita lyriikoita. Heine puolusti 1800-luvun alkupuolen tukahduttavan konservatimin keskellä Ranskan vallankumouksen ihanteita, ja hänen kynästään on lähtöisin muun muassa lausahdus ”missä poltetaan kirjoja, poltetaan lopulta myös ihmisiä”.

–Tämä toteutui myös hänen omien kirjojensa osalta, jotka päätyivät 1930-luvulla natsien kirjarovioihin, Tontti huomauttaa.

PROVOSOINNIN KIELTÄMINEN HYÖDYTTÄÄ ÄÄRIRYHMIÄ

Erilaisissa pilakuva- ja muissa uskonnotollisia tunteita loukanneissa kohuissa nostetaan usein esiin näkemys, että uskontojen kritisoiminen on hyvien tapojen vastaista, ja että yhteenotoilta välttyttäisiin, kun vältettäisiin muiden maailmankatsomuksen arvostelusta. Linjaa hyvien käytöstapojen ja sananvapauden välille on vaikea vetää.

–Asia on kaikkea muuta kuin yksinkertainen, Jarkko Tontti myöntää. Henkilökohtaisesti olen vakuuttunut, että esimerkiksi islamiin kohdistuvat provokaatiot ovat haitallisia, jos haluamme, että eurooppalaisen valistuksen kaltainen sekularisaatio-

prosessi etenisi islamin sisällä. Provokaatiot ropisevat suoraan ääri-islamistien pussiin ja syventävät vastakkainasetteluja, Tontti sanoo, mutta korostaa vastustavansa kyseisenlaisten provokaatioiden kieltämistä esimerkiksi jumalanpilkkakriminalisoinneilla tai muilla viranomais-toimilla.

–Hölmöjäkin pitää saada tehdä ja sanoa. Sananvapauskriminalisoinnit myös houkuttelevat marttyriasemaa tavoittelevia ääriryhmiä julkisuushakuihin provokaatioihin. Malliesimerkki on kansallismielinen äärioikeistopoliitikko ja kaappirasisti Jussi Halla-aho, joka sai tuomiostaan lähinnä ilmaista vaalimainosta.

Suomen PEN:iin Jarkko Tontti liittyi vuonna 2007. Kansainvälinen kattojärjestö PEN International on maailman vanhimpia ihmisoikeusjärjestöjä, perustettu vuonna 1921 ja Tontin mukaan ”ainoa aidosti globaali kirjailijajärjestö”.

–Sen kannanotot menevät hyvin kansainvälisessä mediassa läpi, Jarkko Tontti huomauttaa. Hänet valittiin Suomen PEN:in puheenjohtajaksi muutama viikko sitten edellisen puheenjohtajan, Laurin Otonkosken siirryttyä syrjään.

–Suomen PEN on osa kattojärjestönsä toimintaa ja pystyy tietoa välittämällä ja suhteita luomalla nostamaan julkisuuteen tärkeitä asioita, niin kotimaassa kuin ulkomailla, kirjailija korostaa.

–Viime vuonna Tokion PEN-kongressissa Suomen PEN sai läpi julkilausuman suomalais-ugrilaisen kansojen kulttuurisista oikeuksista ja tilanteesta Venäjällä. Sadoille kongressiin osallistujille tämä oli ensimmäinen kerta, kun he kuulivat suomalais-ugrilaisista kielistä.

Miksi nimenomaan kirjailijoiden ja toimittajien kantaa ihmisoikeuksiin ja sananvapauteen kannattaa kuunnella?

–Sananvapauden ja yleensä ihmisoikeuksien suhteen kirjailijat ja toimittajat ovat aina eturintamassa, Jarkko Tontti esittää. Kaikissa diktatuureissa kirjailijat, taiteilijat ja toimittajat ovat erityistarkkailussa, koska heillä on kyky havaita epäkohtia ja tuoda ne esiin niin, että ihmiset havahtuvat.

POLITIIKKA KAIPAA AKTIIVISIA USKONTOKRIITIKOITA

Jarkko Tontti on järkähtämätön uskonnonvapauden puolestapuhuja. Hän on yrittänyt omalta osaltaan ajaa kirkon ja valtion erottamista. Suurimpina kirkkoon liittyvinä ongelmakohtina hän pitää muun muassa vanhempien myötä seuraavaa pakkojäsenyyttä kirkossa.

–Se on jo yhdistymisvapauden kannalta ky-

seenalaista, Tontti huomauttaa.

Hän nostaa esille myös uskonnonvapaudelle symbolisesti tärkeät kysymykset, kuten valtiopäivien avajaisjumalanpalveluksen.

–Ihmisoikeusjuristina pidän ongelmana erityisesti sitä, että perustuslaissa mainitaan erikseen yksi uskonto. Uskonnonopetus kouluissa on monimutkaisempi kysymys, mutta siinäkin kannatan ranskalaista mallia, jossa oppilaitokset on rauhoitettu uskonnoilta, kirjailija kertoo.

Valtion ja uskonnon erottamiseksi ei taida Suomesta löytyä tarpeeksi poliittista tahtoa.

–Rosa Meriläisen, Tapani Hietaniemen ja Irina Krohnin kanssa valmistelimme taannoin eduskunnassa asiaa koskevan lakialoitteen, joka päättyi hienosti uutisiin ja herätti keskustelua, Tontti muistelee. Hän kertoo monen havahtuneen silloin asiaan varsinkin Vihreissä ja saaneensa itse sen vaikutelman, että asia alkaisi edetä.

–Enää ei vaikuta siltä. Vihreissä ei ole asiaa ajavia poliitikoita, pikemminkin päinvastoin. Esimerkiksi vankan uskonnollisen vakaumuksen omaavat Tuija Brax ja Jukka Relander suhtautuvat asiaan nihkeästi, samoin Osmo Soininvaara ja monet muut, esseisti valittelee.

–Jukka Relander tunnetaan myös uskonnottomia pilkkaavista kolumneistaan.

Toisaalta Tontin mielestä SDP:ssä ja Kokoomuksessa löytyy nuoremmassa polvessa sekularismin kannattajia.

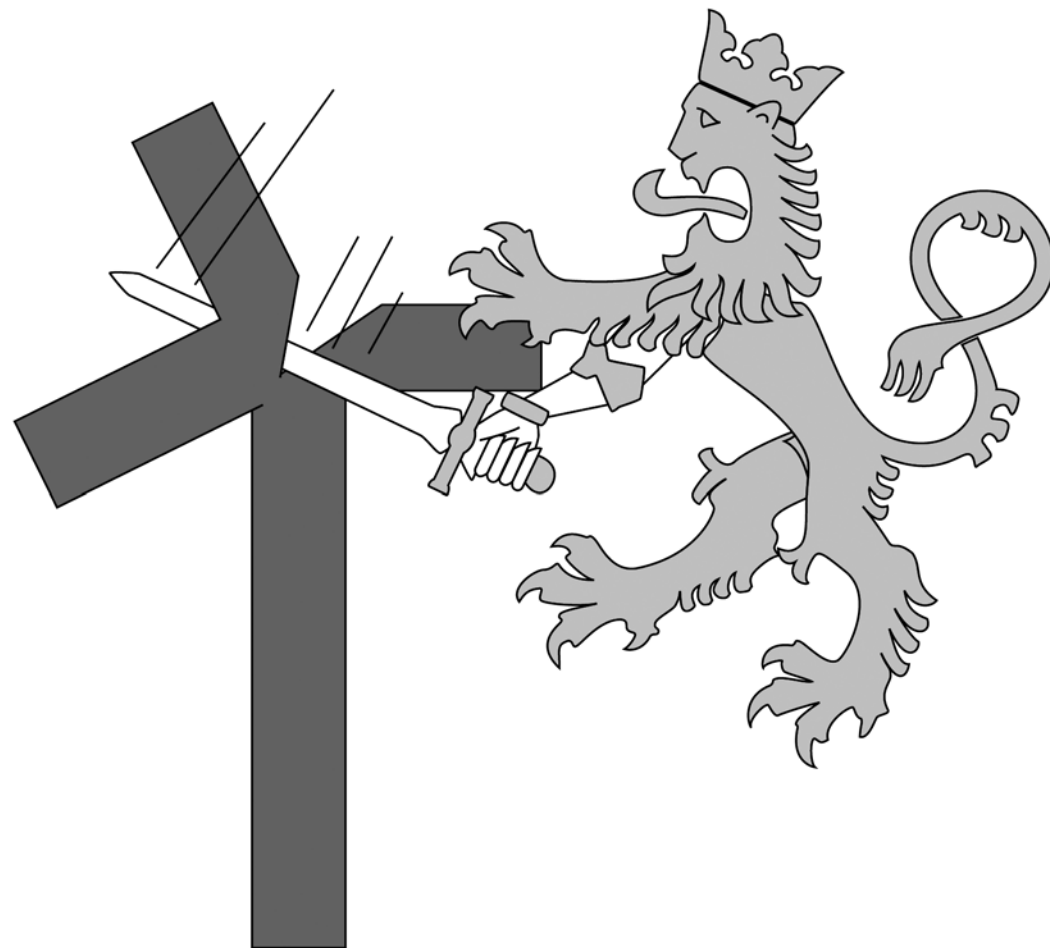
Hän muistuttaa, että lopulta kyse on tilastoista.

–Jos evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärä tippuu nykyistä vauhtia, on vain ajan kysymys, milloin nousee esiin poliittisia tahoja, jotka jo pelkästään vaalitaktisista syistä ryhtyvät ajamaan kirkon eroa valtiosta.

Mitkä olisivat Jarkko Tontin keinot asian edistämiseksi?

–Valtio saadaan irti kirkosta mahdollisimman korrekkeilla ja asiallisilla argumenteilla, joiden keihäänkärki on ihmisten yhdenvertaisuus. Julkisen vallan tulee kohdalla ihmisiä yhdenvertaisina heidän maailmankatsomuksestaan riippumatta. Pitää olla positiivinen, myönteinen agenda, kirjailija luettelee.

–Toimittakoon kuten aurinko kansansadussa, jossa tuuli ja aurinko kilpailivat siitä, kumpi saa ihmiseltä takin päältä. Mitä kovempaa tuuli puhkui, sitä tiukemmin ihminen kääriytyi takkiinsa. Mutta kun aurinko aikansa lämmitti ja hymyili, takki ensin avattiin ja riisuttiin lopulta kokonaan. ■

KUVA: JANNE UOTILA

Raportti ET-opetuksen ongelmista luovutettiin Opetushallitukselle

Esa Ylikoski

Koulujen elämäncatsomustiedon opetuksen ongelmista et-opetus.fi-sivustolle tulleet yhteydenotot on kirjattu raportiksi. Se luovutettiin helmikuussa Opetushallitukselle, kun et-opetus.fi-työryhmän tiedottaja Laura Mäntysalo ja Vapaa-ajattelijain liiton ET- ja katsomusainetyöryhmän puheenjohtaja Esa Ylikoski tapasivat ylijohtaja Petri Pohjosen ja johtaja Jorma Kauppinen.

Eräät huoltajien ja oppilaiden yhteydenotot ovat johtaneet myös kanteluihin kuntien toiminnasta. Mäntysalo ja Ylikoski toivoivat viranomaisten ja koulujen omaehtoista toimintaa ongelmien korjaamiseksi. Opetusjärjestelyjen lisäksi jo oppilaiden koulunilmoittamislomakkeissa on virheitä, mikä osaltaan johtaa elämäncatsomustiedon vajaakäyttöön.

Opetukseen oikeutettuja uskontokuntiin kuulumattomia on vähintäänkin 15 prosenttia maamme kaikista peruskoulun oppilaista, mutta siitä huolimatta valtakunnallisesti vain noin 3–4 prosenttia opiskelee elämäncatsomustietoa. Monet kunnat ja rehtorit näyttävät välttelevän elämäncatsomustiedon opetuksen aloittamista. Virheellistä tietoa jakamalla pyritään siihen, että kirkkoon kuulumattomien oppilaiden vanhemmat ilmoittaisivat lapsensa uskonnon opetukseen.

Vanhempien yhteydenotoista ilmenee samalla, että koulutyöhön liitetty uskonnon harjoittaminen aiheuttaa monin paikoin uskonnottomille oppilaille sekä opettajille ongelmia uskonnon ja omantunnon vapauden toteutumisessa.

Et-opetus.fi-sivuston tietoon tulleet ongelmat liittyivät seuraaviin tilanteisiin (tarkemmin [http://www.et-opetus.fi/images/tiedotteet/raportti2010/et-](http://www.et-opetus.fi/images/tiedotteet/raportti2010/et-ongelmat-2010-raportti.pdf)

[ongelmat-2010-raportti.pdf](http://www.et-opetus.fi/images/tiedotteet/raportti2010/et-ongelmat-2010-raportti.pdf)):

Koulut/kunnat eivät perusopetuslain ja Opetushallituksen ohjeiden vastaisesti järjestäneet elämäncatsomustiedon opetusta oma-aloitteisesti uskontokuntiin kuulumattomille. Opetuksen järjestäjät antoivat väärää tietoa perusopetuslaista (ns. kolmen oppilaan sääntö) koululaisten vanhemmille. Huonosti laaditut koulunilmoittautumislomakkeet sisälsivät perusopetuslain vastaista tietoa.

Elämäncatsomustiedon opetusjärjestelyt olivat välillä huonoja (mm. hyppytyunnit, huonot ajankohdat oppitunneille, yhdistetyt ryhmät jo 1-6 luokka-asteilta).

Uskonnolliset tilaisuudet (uskonnolliset päivänavaukset, ruokarukoukset) aiheuttivat ongelmia niihin osallistumattomille lapsille. Korvaava toiminta oli joko huonosti järjestettyä tai sitä ei ollut lainkaan. Ilmennyt myös painostusta uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumiseen.

Opettajien uskonnonvapaus ei toteudu, mikäli opettaja määrätään valvomaan uskonnollisia tilaisuuksia (joista ei mainita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa).

ESPOO KORJAA VIRHEELLISTÄ SUOSITUSTAA USKONNOLLISIIN TILAISUUKSIIN OSALLISTUMISESTA

Espoon sivistystoimen lomakkeen saate ev.lut. kirkkoon kuulumattomien oppilaiden koteihin kuului: ”Suositeltavaa on, että oppilas voisi osallistua kaikkiin koulussa pidettäviin uskonnollisiin tilaisuuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa lähinnä luterilaisen seurakunnan pitämiä päivänavauksia ja

Kaupungin tulisi käsittää, että yksittäiset ihmiset ja perheet kokevat kaupungin instanssien kotiin kirjallisesti lähettämän ”suosituksen” varsin merkittävänä asiana ja monet heistä kokevat sen herkästi suoranaishana painostuksena.

Esa Ylikoski vastineessaan Espoon suomenkielisen opetuksen tulosityksikölle

jumalanpalveluksia.” (<http://www.et-opetus.fi/images/kantelut/espoo/lomake.pdf>)

Saatteen tultua tietoon Vapaa-ajattelijain liiton ET- ja katsomusainetyöryhmän puheenjohtaja Esa Ylikoski lähetti (3.1.2011) kirjeen Espoon sivistystoimeen todeten mm. seuraavaa: ”Uskonnon ja omantunnon vapautteen (perustuslain 11 §) liittyvissä asioissa julkisen palvelun toimijoiden ei ole syytä tällä lailla holhoavasti suositella yhtään mitään.”

Espoon suomenkielisen opetuksen tulosityksikön ”uskonnon konsultoivat opettajat” eivät vastauksessaan (12.1.) pitäneet kritiikkiä aiheellishana, korostivat perustuslain 11 §:n alkuosan ja Uskonnonvapauslain ilmentävän positiivista uskonnonvapautta ja totesivat, että ”Lomakkeen suositus niihin osallistumisesta pyrkii tukemaan koulun yhteisiä tilaisuuksia ja vuoden kiertoön kuuluvia juhlia”.

Ylikosken vastineessa tähän puolestaan todettiin (30.1.) muun muassa seuraavasti:

”Tässä mainittu perustuslain pykälän alkuosa edustaa myös positiivista omantunnon vapautta. Kyse on oikeudesta elää vapaasti ja ilmaista vakauksiaan, elämäncatsomustaan omalla elämäntavallaan, jonka yhtenä piirteenä voi olla eläminen ilman mitään uskonnon harjoitusta. Yhteiskunnan julkisen vallan ja julkisten palvelujen tulee kunnioittaa tätä vakauksen ilmaishana myös käytännössä siten, että se ei ’suosituksellaan’ kehota osallistumaan uskonnon harjoitukseen ja siten jopa painostaa luopumaan omasta elämäntavastaan.

Kaupungin tulisi käsittää, että yksittäiset ihmisi-

set ja perheet kokevat kaupungin instanssien kotiin kirjallisesti lähettämän ’suosituksen’ varsin merkittävänä asiana ja monet heistä kokevat sen herkästi suoranaishana painostuksena. Tällainen painostuksen luontoinen toiminta on täysin vastoin perustuslain takaamaa omantunnon vapautta, joka on nimenomaan positiivinen oikeus.”

Tätä kirjelmää käsiteltiin Espoon kaupungin sivistystoimissa ilmeisen nopeasti, sillä jo seuraavana päivänä (31.1.) saapui seuraava vastaus:

”Hyvä Esa Ylikoski, kiitos jälleen perusteellisesta ja perustellusta vastauksesta vastineeseemme.

Palautteenne on käsitelty Espoon kaupungin sivistystoimen suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä laajalla pohjalla. Niin lakimiehemme Virpi Leino, kuin opetustoimenjohtaja Kaisa Toivonen ovat ottaneet kantaa palautteeseenne. – – Uskonnonnolisiin tilaisuuksiin osallistumiseen liittyvää ohjekirjettä korjaamme mahdollisimman pian tärkeiden huomioittenne pohjalta. Pitää paikkansa, että viranomainen ei voi suositella uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumista. Tämä virhe korjataan. Koulutulukkaan oppaan tekstiä muokataan seuraavan kerran ensi syksynä. Muokkauksessa huomioimme palautteenne.

Haluamme vakuuttaa, että Espoon opetustoimen tarkoitus ei missään nimessä ole suosia jotaakin katsomusainetta toisen kustannuksella. Me pyrimme omalla toiminnallamme turvaamaan jokaisen oppilaan ja perheen oikeuden oman katsomusaineen opetukseen ja oikeuteen olla osallistumatta tai osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin kunnioittaen kunkin oppilaan ja perheen vakauksista.” ■

Vapaa-ajattelijan liiton hallitusohjelmataavoitteet

Evangelis-luterilaiseen kirkkoon ja muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien määrä on Suomessa noussut yli miljoonaan. Vaikka uskonnon ja omantunnon vapaudesta sekä kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta on säädetty perustuslaissa, kirkkoon ja muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomien noin miljoonan Suomen kansalaisen uskonnonvapaudessa ja yhdenvertaisessa kohtelussa on edelleen puutteita, jotka on korjattava.

Perustuslain 11 § säättämä ”oikeus ilmaista vakaus” tarkoittaa positiivisen omantunnonvapauden periaatetta. Se ei tarkoita vain sananvapautta, josta perustuslaissa säädetään erikseen, vaan oikeutta elää uskonnottomasti mm. ilman painostusta uskonnon harjoittamiseen. Perustuslaki säättää vielä erikseen, että ”kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen”.

Neljä vuotta sitten prof. Juha Sihvola kirjoitti Helsingin Sanomien mielipidesivulla (15.1.2007): ”Julkinen vallan uskonnollinen toiminta leimaa uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat ja uskonnottomat toisen luokan kansalaisiksi”. Uskonnonvapauden kannalta ongelmalliseksi hän mainitsee mm. valtiopäivien ja yliopistojen avajaisiin liittyvät jumalanpalvelukset sekä uskonnon harjoittamisen koulun ja kunnan juhlissa. Kuluneen vaalikauden aikana tilanteessa ei ole tapahtunut myönteistä muutosta. Julkinen valta rikkoo edelleen sekä uskonnon ja omantunnon vapautta että kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatetta, ja asia on korjattava.

EHDOTUKSET

Vapaa-ajattelijain liitto ry. uskonnottomien etu- ja kulttuurijärjestönä esittää, että valtiovalta ryhtyy tulevalle eduskunta- ja hallituskaudella toimenpiteisiin alla olevien uudistusten aikaan saamiseksi:

1. Päivähoito

Päivähoidossa on paikallaan kehittää yhteistä kulttuuri- ja tapakasvatusta, mutta erillisestä uskonkäsvatuksesta, perustuslain vastaisesta uskonnon harjoittamisesta sekä läheisestä yhteistyöstä uskonnollisten tahojen kanssa on syytä luopua. Uskonto on perheen oma, ei julkisen palvelun asia. Mikäli uskontokasvatus halutaan päivähoitolaissa mainita, sen rinnalle tulee nostaa katsomusneutraali elämäntietokasvatus niin kuin on esiopetuksessa ja elämäntietokasvatus koulutoimessa.

2. Uskonnon harjoittaminen kouluissa

Peruskoulussa ja esiopetuksessa tulee kokonaan luopua uskonnon harjoittamisesta. Uskonnon harjoitusta ovat koulutyöhön liitetyt jumalanpalvelukset sekä hartaus- ja rukoushetket. Kun edes oman uskonnon opetus ei ole tunnustuksellista, ei koulun muukaan toiminta saa olla sitä. Julkinen koululaitos ei saa ottaa hoitaakseen uskontokuntien tehtäviä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan yksittäinen virsi ei tee koulun juhlasta uskonnon harjoittamista juhlan muun ohjelman ollessa uskonnotonta. Koulun varta vasten koulutyöhön liittämä jumalanpalvelus, uskonnollinen päivän-avaus ja rukoushetki ovat alusta loppuun uskonnon harjoittamista, mikä ei kuulu koulun tehtäviin.

3. Uskonnon opetus

Uskonnonopetuksesta tulee peruskoulussa ja lukiossa luopua kokonaan. Kulttuuri- ja tapakasvatusta voidaan antaa ns. läpäisyperiaatteella ilman opiainesidonnaisuutta. Osa nyt uskonnon opetuksessa käsitellyistä aiheista voidaan tuntijakouudistuksessa ja opetussuunnitelman perusteissa siirtää muihin aineisiin, kuten esimerkiksi esim. etiikkaan tai elämäntietokasvatukseen sekä historiaan ja yhteiskuntaoppiin.

kaan tai elämäntietokasvatukseen sekä historiaan ja yhteiskuntaoppiin.

4. Lasten rekisteröiminen väestörekisteriin

Lasten nimen rekisteröintioikeus väestörekisteriin tulee olla vain vanhemmilla ilman kirkon välikättä. Ihmisten rekisteröinti uskonnon perusteella on tarpeetonta, kun pakollisesta uskonnon opetuksesta sekä evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon verotusoikeudesta luovutaan.

5. Kirkollisveron kanto

Valtion on kansalaisten tasapuolisen kohtelun nimissä luovuttava kirkolle annetusta kohtuuttomasta ja muita syrjivästä erityisoikeudesta käyttää valtion verokoneistoa kirkon jäsenmaksun eli ns. kirkollisveron kantaan.

6. Puolustusvoimat ja vankilat

Puolustusvoimien tulee luopua valtion kustantamasta ”kirkollisesta työstä”. Sotilaspappien palkkaamiseen käytetyt varat on järkevämpää suunnata psykologien ja sosiaaliterapeuttien palkkaamiseen tukemaan varusmiehiä palvelukseen sopeutumisessa sekä kriiseissä ja traumaattisissa tilanteissa. Muutos ei estä seurakuntia tarjoamasta varuskunnissa palvelujaan varusmiesten vapaa-ajalla. Puolustusvoimien Yleiseen palveluohjeeseen tulee tehdä muutoksia, jotka lopettavat uskontokuntiin kuulumattomien syrjinnän ja vahvistavat uskonnon ja omantunnon vapauden toteutumista.

Vankiloissa luovutaan vankilapappien viroista. Rahat käytetään verrattomasti tärkeämpien vankilapsykologien ja sosiaaliterapeuttien palkkaamiseen.

7. Avioliiton ja rekisteröidyn parisuhteen vihkimisoikeus

Oikeus avioliittoon vihkimiseen on tasapuolisuuden vuoksi syytä myöntää uskonnollisten yhteisöjen lisäksi myös uskonnottomien katsomuksellisille palvelujärjestöille. Maistraattien viranhaltijat eivät välttämättä ehdi kaikkiin maistraatin ulkopuolella pidettäviin juhlallisiin vihkimistilaisuuksiin, jolloin siviilivihkimisen haluavat ovat käytännön palveluissa uskonnollista vihkimistä haluavia huonommassa asemassa.

8. Valtiopäivien ja yliopistojen avajaiset ja promootiot

Sekä valtiopäivien että yliopistojen avajaisien ja promootioiden viralliseen ohjelmaan kuuluvat jumalanpalvelukset tulee lopettaa kirkkoon kuulumattomia syrjivinä; tämä ei estä yliopistopaikkakuntien seurakuntia järjestämästä juhla- ja jumalanpalveluksia avajaispäivinä.

9. Virkavala

Valtiollisten virkojen virkavalan antamiseen liittyvä uskonnollista aspektia on poistettava. Valan voi antaa juhlallisena vakuutuksena käsi (Suomen) lakikirjan päällä. Samoin oikeusistuimissa ja puolustusvoimissa on lopetettava uskonnollisen valan ja uskonnottoman vakuutuksen käytöstä ja siirryttävä yhteensä yhteiseen uskonnottomaan valaan/vakuutukseen.

10. Valtion ja kirkon erottaminen toisistaan

Vaalikauden aikana ryhdytään toimiin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon erityisaseman purkamiseksi eli kirkon ja valtion erottamiseksi toisistaan tarkoitukseen vahvistaa uskonnon ja omantunnon vapautta sekä kansalaisten yhdenvertaista kohtelua Suomessa. ■

Raamattuvyöhyketerapiaa, 3. istunto

Nora Luoto

Olen ateisti. Tämä ei ole uutinen teille eikä se ole enää uutinen täälläkään. Lukuisten yleisönosastokirjoitusten ja muiden lehdistärtikkeleiden myötä uskonnottomuuteni ja ajatusmaailmani on tullut tutuksi myös raamattuvyöhykkeellä. Tämä kaikki on saanut aikaan reaktioita, joita osasin odottaa, mutta jotka silti tuntuvat uskomattomilta nykyisessä tasa-arvoon tähtäävässä yhteiskunnassa.

Raamattuvyöhykkeellä uskonnottomuus on asia, josta ei saa puhua. Sitä ei yleisesti pidetä yhtä oikeana maailmankatsomuksena kuin uskonnollista. Uskonnottoman näkemyksiä saati oikeuksia ei kunnioiteta samalla tavalla kuin uskovien tai tapauskoven, vaan ajatellaan, että ”taas tuo ateisti meuhkaa turhasta”.

Postilaatikon kautta on helppo kertoa, että olet väärässä. Omaani on päätynyt vaikka mitä. Keran se oli tukittu täyteen Vartiotorneja ja Herätkääl-lehtiä.

Eräs nainen on ottanut sydämen asiakseen uskonnottomuuteni. Hänellä on tapana vastata pos-

tilaattikoni kautta aina, kun kirjoitan paikallislehden yleisönosastolle. Juttuni ruokarukouluuttamisesta ja lasten uskonnonvapaudesta sai hänet tuomaan minulle artikkelin lapsen uskosta ja sen tuomasta turvallisuuden tunteesta. Hän on myös henkilökohdaisesti kertonut minulle rukoilevansa puolestani, koska Jeesus rakastaa minuakin kaikesta huolimatta. Tämän naisen jatkuvan huolenpidon lisäksi on muita satunnaisia ihmisiä, jotka yrittävät minut pelastaa. Kuten huolestunut mies, joka lähetti kattavan paketin antikristuksesta, pedon merkistä, kristuksen paluusta ja jumalan suunnitelmasta ihmiskunnan suhteen.

Nostettuani esille päivähoidossa ja kouluissa tapahtuvan ruokarukouluuttamisen huomasi, että kaikki entiset hyvnpäiväntutut eivät enää tervehdi. Ruokarukouluuttaminen oli mukana noin vuosi sitten esitetyssä paikallisessa revyyssäkin – ei mitenkään imartelevaan sävyyn minun kannaltani. Olen joskus harkinnut kaupunginvaltuustoon pyrkimistä, mutta sen jälkeen kun mielipiteeni tulivat yleiseen tietoon, minun annettiin ymmärtää, että turha edes yrittää.

Pikkujuttujahan nämä ovat verrattuna siihen, mitä muualla maailmassa tapahtuu. On kuitenkin käsittämätöntä, että asenteet Suomessa ovat vielä sellaiset, ettei tietyistä asioista saisi edes puhua. Aiemmin mainitsemani nainen asuu naapurissa. Jokainen tyyllillään, mutta ei minulle silti tulisi mieleenkään viedä hänen postilaatikkoonsa Vapaa Ajattelijaa tai papereita siitä, ettei jumalaa ole. Asioista saa olla eri mieltä, mutta kaiken perustana on oltava toisen ihmisen ja hänen mielipiteidensä kunnioittaminen.

Minusta ilmestyi alkuvuodesta paikallislehdessä henkilökuva, joka keskittyi pääasiassa vapaa-ajatteluun ja uskonnottomuuteen. Otsikko oli yliampuvasti, mutta myyvästi ”Vielä häntä ei ole poltettu roviolla”. Itse jutussa minua kutsuttiin Kristiinankaupungin eniten ulkopuoliseksi asukkaaksi. Toimittaja oli kanssani samoilla linjoilla maailmankatsomuksellisesti, mutta hänen sanavalintansa ja artikkelin näkökulma kertovat raamattuvyöhykkeellä vallitsevasta ajattelutavasta ja ennakkoluuloista. Toiset kutsuvat niitä perinteiksi, minä kutsun niitä syrjinnäksi

ja epätasa-arvoiseksi kohteluksi.

Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan uskonnon tai vakauksen perusteella.

Rivien välistä voi löytää myös velvollisuuden kunnioittaa muiden katsomusta. Itse asiassa sen voisi lisätä Suomen perustuslakiin: ”Jokainen on velvollinen kunnioittamaan muiden vakaumusta ja kohtelevaan muita tasa-arvoisesti riippumatta maailmankatsomuksesta.” Kuulostaa itsestäänselvyydetä. Sitä se ei ole.

Kirjoittaja on Seinäjoen vapaa-ajattelijat ry:n entinen puheenjohtaja. Hän taistelee uskonnottomuuden ja katsomusten tasa-arvon puolesta Pohjanmaalla, joka myös Raamattuvyöhykkeenä tunnetaan. ■

Ateistisia tajunnan tasoja

Usko, mielikuvitus ja järki

YKSI KARMEIMMISTA kristillisistä opeista, jota myös henkisen kasvun kirjat levittävät on se, että usko muuttuu todellisuudeksi. Tällä opilla voi saada itsensä psykoosiin. Näiden oppien sijaan kannattaa lukea kirjoja, jotka ohjaavat loogiseen totuudenmukaiseen ajatteluun. Erityisesti luonnontieteellinen ajattelu ja kognitiivinen psykologia auttavat tässä.

Usko rakastavaan Jumalaan ei ratkaise mitään ongelmia sen enempää kuin pienten lasten usko joulupukkiin. Uskonnot kristinuskon mukaan lukien sen sijaan aiheuttavat suunnattomat määrät ongelmia monille ihmisille varsinkin kehitysmaissa. Usko Jumalaan ei myöskään missään määrin ole todiste siitä, että ihminen on järjissään, eikä yleensä auta missään ongelmissa, ellei ongelmaksi lasketa niitä ennakkoluuloja, joita uskovilla on ateisteja kohtaan. Myöskään uskon puolesta kuolleet marttyyrit eivät ole todiste Jeesuksen historiallisuudesta, mutta vähintäänkin aihetodiste uskon vaarallisuudesta.

Usko on aina järjen vastainen, koska siihen liittyy perustelemattomia uskomuksia. Ei esimerkiksi ole mitään kunnollisia perusteita uskomukselle, että Raamatun ihmekertomukset olisivat totta. Ylipää-

tään ihmeisiin ei kannata uskoa, ellei olisi vielä suurempi ihme, että kertoja olisi erehtynyt. Raamatun ollessa kyseessä ei kirjoitusten todenperäisyydestä ole mitään takeita. Sen sijaan niiden perättömyys on hyvin usein täysin selvää, jos lukija vain hallitsee lähdekritiikin.

USKON JA JÄRJEN suhde on uskonnonfilosofian keskeisiä ongelmia. Uskon ja järjen suhde joko ajatellaan harmoniseksi, eli usko ja järki eivät olisi ristiriidassa, tai sitten uskon ajatellaan olevan järjen vastakohta. Tämä uskonnonfilosofinen pohdinta on kuitenkin nykytieteen valossa hyvin alkeellista, koska evoluutiopsykologit ovat havainneet, ettei uskonnollinen usko varsinaisesti perustu järkeen, vaan sen on mahdollistanut ihmisaivojen kyky kuvitella asioita, joita ei todellisuudessa välttämättä ole.

Monet seipitteelliset tarinat ovat säilyneet pitkään muuttumattomina jossain haudassa tai sitten niitä on kopioitu tarkasti. Tarinan muuttumattomuus ei takaa sen totuudenmukaisuutta. Tarinoissa on aina vähintään siteeksi totta. Tosiasiat ovat kuitenkin tarinoissa usein sekaisin sen sijaan, että ne olisivat

suoraan siten kuin ne ovat olleet reaali maailmassa. Esimerkiksi lohikäärmeet lainaavat piirteitä joilta-kin eläimiltä ja lisäksi niihin on liitetty tulensyöksemisominaisuus. Kaikkia lohikäärmeiden piirteitä on reaali maailmassa, mutta ei sellaisessa järjestyksessä kuin lohikäärmetarinoissa.

Lisäksi on toden tuntuja tarinoita, joissa fiktiiviset piirteet ovat sellaisia, etteivät ne ole niin selkeästi havaittavassa epäjärjestyksessä. Esimerkiksi romaanit voivat sijoittua todelliseen miljööseen olematta silti totta juonensa puolesta, koska tosiasiat voivat olla sekaisin vaikkapa henkilöiden tekojen ja persoonallisuuksien osalta. Tosiasioiden sekoittamisen mahdollistaa ihmisen mielikuvitus.

APOLOGEETAT EIVÄT OLE koskaan olleet innokkaita käsittelemään uskon ja mielikuvituksen suhdetta. Eikä mikään ihme, koska sellainen ei olisi mitään uskon puolustelua. Usko ei vaadi lainkaan järkeä, mutta aika paljon mielikuvitusta, ja mielikuvitus mielletään yleensä fiktioksi.

Raamatullisen uskon järjettömyyttä koitetaan joskus peitellä toteamalla raamatullisesti, että Jumala on tehnyt viisauden hulluudeksi. Koska Jumalaa

ei todellisuudessa edes ole olemassa, kyse on siitä, että nuo jutut vain yksinkertaisesti ovat päähänpöytäjä eivätkä sisällä mitään jumalallista viisautta. Kristityille inhimillisesti välttämättömästä tottumuksesta uskoa absoluutteihin, ylempään ilmoitukseen, kuten absoluuttiseen totuuteen vaikkapa Jeesuksen historiallisuudesta, voi kasvaa pois samaan tapaan kuin lapsi voi kasvaa pois uskostaan vanhempiensa kaikkivoipuuteen.

KOULUOPETUSKAAN EI USKONNON osalta ole tunnustuksetonta kuten muu kouluopetus, vaan siellä opetetaan evankelisluterilaista uskontoa, jonka mukaan esimerkiksi Jeesus on historiallinen henkilö. Koska uskonnonopetus ei ole tunnustuksetonta, siihen sisältyy selvästi enemmän paikkansapitämättömien tietojen opettamista kuin muihin kouluaineisiin. Muiden kouluaineiden osalta laki kieltää uskonnollisen tunnustuksellisuuden, mikä takaa paremmin opetuksen objektiivisuuden tosiasioiden suhteen.

Kirjoittaja on Länsi-Uudenmaan vapaa-ajattelijoiden hallituksen jäsen ja entinen lestadiolainen. ■

Forssan Vapaa-ajattelijat ry.

Juha Toivonen
Tölönkaari 4 A 8
30420 Forssa
puh. 044 592 0210
forssa@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI9243272020042580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry.

Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh. 040 540 8280 (Tarja Koivumäki)
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki/
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry.

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 Helsinki
puh. 050 365 6808
prometheus@vapaa-ajattelijat.fi

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Ari Sulopuisto
Karhantie 27
80230 Joensuu
puh. 040 5713 989
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/joensuu/
joensuu@vapaa-ajattelijat.fi
Tili IBAN FI5947853020020795,
SWIFT/BIC HELSFIHH

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry.

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87300 Kajaani
puh. 050 5948 501
http://www.facebook.com/pages/Kainuun-Vapaa-ajattelijat/106053492764842
kainuu@vapaa-ajattelijat.fi

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry.

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8
03600 Karkkila
puh. iltaisin (09) 225 5930, päivisin 040 0225 570
(Erkki Hohenthal)
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry.

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5

94700 Kemi
puh. 040 5572 215
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/kemi
kemi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI4180001800810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry.

Anita Törn
Vesikansantie 1131
77240 Halkokumpu
http://ks.vapaa-ajattelijat.fi/
ks@vapaa-ajattelijat.fi

Keski-Uudenmaan Vapaa-ajattelijat ry.

(Entinen nimi: Järvenpään vapaa-ajattelijat ry)
Lasse Pylkki
Hakalantie 40
04380 Tuusula
puh. 050 5715 795
http://keski-uusimaa.vapaa-ajattelijat.fi/
keski-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry.

Karjalantie 2-4
48600 Kotka
puh. (05) 2186 047
tai 044 0183 966 (Anneli Laakkonen)
kotka@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0551720220125158

Kouvolan Vapaa-ajattelijat ry.

(Entinen nimi Pohjois-Kymen vapaa-ajattelijat ry)
Heljä Pekkalin
Killingintie 4 B 19
45700 Kuusankoski
puh. 040 7044 638
kouvola@vapaa-ajattelijat.fi

Lahden Vapaa-ajattelijat ry.

Saimaankatu 3-5 B 34
15140 Lahti
puh. (03) 7827 408
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/lahti/
lahti@vapaa-ajattelijat.fi

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry.

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 Luumäki
puh. 050 0556 010
http://lpr.vapaa-ajattelijat.fi/
lappeenranta@vapaa-ajattelijat.fi

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry.

Reijo Raappana
Raappanatie 7
95830 Vaatsojärvi
puh. 044 2714 466
luoteis-lappi@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI8556435720027896

Länsi-uudenmaan Ateistit ry.

c/o Moisa
Vellamonkatu 4
08100 Lohja
http://www.dlc.fi/~etkirja/uusimaa.htm
lansi-uusimaa@vapaa-ajattelijat.fi

Nokian Vapaa-ajattelijat ry.

Sirkka Salonen
Hoppulankatu 5
37120 Nokia
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia/
nokia@vapaa-ajattelijat.fi

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41
90250 Oulu
puh. 040 5360 345
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu/
oulu@vapaa-ajattelijat.fi

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry.

Aimo Törmänen
Tarmolankatu 24 C 23
06100 Porvoo
puh. 040 7481 022
porvoo@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI3711245000479830

Raision Vapaa-ajattelijat ry.

Niko Saarinen
Ankkurikylänkatu 2 D 40
20240 Turku
puh. 040 5384 820
raisio@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI0343092120097460

Rovaniemen Vapaa-ajattelijat ry.

Saara Hartzell
Ounasvaarantie 1 as. 2
96400 Rovaniemi
puh. 050 5004 660
rovaniemi@vapaa-ajattelijat.fi

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry.

Arvid Saarinen
Yrjönkatu 11 A 7
28100 Pori
puh. 040 0833 210
http://satakunta.vapaa-ajattelijat.fi/
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
Tili IBAN FI9512693000624815,
SWIFT/BIC NDEAFIHH

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry.

Erkki Myllyniemi
seinajoki@vapaa-ajattelijat.fi
http://seinajoki.vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI1512923000101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry.

Yliopistonkatu 58 B
33100 Tampere
puh. 045 1303 837
http://tampere.vapaa-ajattelijat.fi/
tampere@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI6257318210000418

Turun Vapaa-ajattelijat ry.

Mikko Mäkinen
Mittarinkatu 2 as 1
20100 Turku
puh. 044 2090 445
http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/
http://turunvaparit.blogspot.com/
turku@vapaa-ajattelijat.fi
Tili FI7655424040026375

Vapaa-ajattelijain Liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry.

Hannes Koivumäki
puh. 050 5557 793
vuoksenlaakso@vapaa-ajattelijat.fi

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry.

Taisto Kaukonen
Toritorppa
Petroskoinkatu 18
78200 Varkaus
puh. (017) 5527 277
varkaus@vapaa-ajattelijat.fi

Vapaa Ajattelijia 1/2011 sisällysluettelo:

Robert Brotherus: **Pääkirjoitus - Uusateismi olkinukkena**

Uutisia

Tiina Raevaara: **"Häpäisemisen arvoinen teos" saa maistaa metallia**

Heta Saxell: **Ateistin arkea & juhlaa - Se pakollinen homokolumni**

Sarjakuva: **Ahdistus B**

Kim Sjöström: **Vapaa-ajattelijoiden ainut nuorisojärjestö: lyhyt historiikki**

Janne Vainio: **Keskustelua - Etiikan opetuksesta**

Runo: **Pitkä perjantai**

Tiina Raevaara: **Jotain mätää isänmaassa ja uskonnossa**

Tiina Raevaara: **Runoilija erottaisi kirkon valtiosta**

Esa Ylikoski: **Raportti ET-opetuksen ongelmista luovutettiin Opetushallitukselle**

Vapaa-ajattelijain Liiton hallitusohjelmataavoitteet

Nora Luoto: **Raamattuvyöhyketerapiaa, 3. istunto**

Teuvo Moisa: **Ateistisia tajunnan tasoja - Usko, mielikuvitus ja järki**

Vapaa-ajattelijain Liiton jäsenyhdistykset

Lähetätkää minulle lisätietoja

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Tilaan Vapaa Ajattelijia -lehden

☐

Haluan liittyä jäseneksi

(Ilmoita sähköpostiosoitteesi)

☐

Valitse jäsenyhdistyksesi edelliseltä aukeamalta:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

SÄHKÖPOSTI _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI